

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY**

ADOLF BRANALD - DRAMATIK

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Janíková

Učitelství pro střední školy, obor Český jazyk a Psychologie pro střední školy

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 29. června 2018

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své diplomové práce panu PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. za milé konzultace, vstřícný přístup, cenné rady a připomínky a především ochotu, se kterou práci četl.

OBSAH

ÚVOD.....	3
1 MEDAILONEK RICHARDA FRANTIŠKA BRANALDA.....	5
2 MEDAILONEK ADOLFA BRANALDA	8
3 DIVADELNÍ HRY RICHARDA A ADY BRANALDOVÝCH	12
4 ANALÝZA VYBRANÝCH DIVADELNÍCH HER	16
4.1 RÉZINKA OD PĚCHOTY (1932).....	16
4.1.1 Postavy.....	16
4.1.2 Děj.....	17
4.1.3 Prostředí.....	22
4.1.4 Kompozice.....	22
4.1.5 Jazyk.....	22
4.2 MÁRINKA ZE STARÉ MYSLIVNY (1934)	23
4.2.1 Postavy.....	23
4.2.2 Děj.....	24
4.2.3 Prostředí.....	28
4.2.4 Kompozice.....	28
4.2.5 Jazyk.....	28
4.3 ANČA KOMEDIANTKA (1937).....	29
4.3.1 Postavy.....	29
4.3.2 Děj.....	30
4.3.3 Prostředí.....	34
4.3.4 Kompozice.....	35
4.3.5 Jazyk.....	35
4.4 KRÁL MUZIKANTŮ (1938)	35
4.4.1 Postavy.....	35
4.4.2 Děj.....	37
4.4.3 Prostředí.....	40
4.4.4 Kompozice.....	41
4.4.5 Jazyk.....	41

5 ADOLF BRANALD – DRAMATIK, NEBO PROZAIK?	43
ZÁVĚR	45
RESUMÉ.....	47
SEZNAM LITERATURY	48

Úvod

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla pokračovat v poznávání autora, který mě již během psaní bakalářské práce nadchnul. Adolf Branald je podle mého názoru autor poněkud opomíjený, nikoli však neznámý. Spousta filmů na motivy jeho knih je u diváků značně oblíbená, například filmy režiséra Karla Kachyni *Sestřičky* a *Pozor, vizita!* Své místo autor jistě našel i v knihovnách starších čtenářů. Právě v jedné takové knihovně jsem se poprvé setkala s jeho románem *Král železnic* a *Dědeček automobil*.

Po seznámení s Branaldovou románovou tvorbou se téměř sama nabízela k prozkoumání i jeho tvorba dramatická. Díky sbírání informací o jeho životě jsem se dozvěděla, že na některých hrách zpočátku spolupracoval se svým otcem a velmi často k jeho hrám skládal i hudbu. Počet her, na kterých se Adolf podílel, nebo které sám napsal, čítá patnáct kusů. Velkým zklamáním pro mě ovšem bylo zjištění, že k dispozici jsou pouze v Národní knihovně a že dostupných her je jen osm.

Jedno zklamání jsem zažila již v době, kdy jsem psala svou bakalářskou práci. Byla jsem nemile překvapená, že o životě tak velkého spisovatele vyšla jen jedna útlá knížečka od Aleše Hamana. Tehdy jsem použila ještě další informace, které byly zmíněny v pořadech České televize. Dnes jsem ve své práci využila vzpomínkové knihy autora.

Velkým štěstím je, že Adolf Branald rád a často vzpomínal na své dětství i působení v Československém spisovateli. Napsal dvě vzpomínkové knihy, které se stanou důležitou součástí této práce. Díky těmto memoárům budu moci zpracovat jednotlivé životopisné medailonky obou autorů.

Práce bude rozdělena do pěti hlavních částí. V první části bude představen Richard František Branald. Ve své době velice známá a uznávaná osobnost. Začínal jako divadelní herec a režisér, ale nebál se nových výzev a nezůstal jen u divadla.

Druhá část bude zaměřena na život jeho syna Adolfa Branalda. Jeden životopisný medailonek jsem již autorovi věnovala, proto se nyní zaměřím více na jeho dětství v herecké rodině, které ho velmi ovlivnilo, a na jeho dospělý život počínaje čtyřicátým rokem věku, kdy pracoval v Československém spisovateli a posléze se stal spisovatelem z povolání. Právě tato dvě období jsou stěžejní pro pochopení autora i jeho díla a následnou odpověď na otázku, zdali je Adolf Branald spíše dramatik, nebo prozaik?

Ve třetí části budou stručně představeny všechny dostupné hry, na kterých se Adolf podílel nebo které sám napsal. Ve čtvrté části bude následovat podrobnější analýza vybraných her, a sice *Rézinka od pěchoty*, *Márinka ze staré myslivny*, *Anča komediantka* a *Král muzikantů*. Pro lepší pochopení příběhu budou hry popsány v následujícím pořadí – postavy, děj, prostředí, kompozice a jazyk. Hry jsou poměrně komplikované, co se týká postav a jejich záměn. Pro svou analýzu jsem vybrala snad ty komplikované nejméně.

V páté části si položím již jednou zmíněnou otázku, zdali je Adolf Branald spíše dramatik, nebo prozaik? Půjde pouze o můj subjektivní názor, který ale bude podložen znalostí části jeho prozaické tvorby i tvorby dramatické.

1 MEDAILONEK RICHARDA FRANTIŠKA BRANALDA

Narodil se 3. dubna 1876 v Praze. Jeho matka se jmenovala Marie a nejsou o ní dochovány žádné bližší informace. Richardův otec Ondřej, důvěrně nazývaný také Andrejsek, byl „malíř, číšník, světoběžník a majitel Ústavu pro zaopatřování služeb a první vinohradský encyklopedista.“¹ Marie a Ondřej měli čtyři děti - Jozefku, Fany, Bohumila a Richarda.

Richard začal studovat pedagogickou školu, kterou ale nedokončil, a stal se typografem. 10. října 1901 odjel z Prahy do Klatov a v pětadvaceti letech se dostal do ochotnické společnosti *Bozděch* Karla Stockého, kde hrál své první role. O deset měsíců později dostal pozvánku z brzy se otevírajícího Městského divadla v Plzni. Odjel tedy do Plzně a 15. srpna 1902 se stal členem plzeňského divadla, které bylo oficiálně otevřeno 28. září 1902. První uvedenou hrou byl *Strakonický dudák* Josefa Kajetána Tyla.

Po smrti matky žádal ředitele divadla Budila o dvoudenní dovolenou, aby mohl odjet na její pohřeb. Budil mu ale volno nepovolil, neboť za něj neměl náhradního herce do večerního představení. Richard odjel bez dovolení a do plzeňského divadla už se toho roku nevrátil. Jeho dalším působištěm bylo divadlo v Brně, kde se uplatnil jako režisér.

V roce 1907 se stal režisérem Městského divadla na Královských Vinohradech v Praze. Jeho syn Adolf ve vzpomínkové knize *Skříňka s líčidly* píše: „Nikdy neměl v kapse takovou smlouvu! Jiný by se držel zuby nehty, on však nepovažoval Vinohrady za vrchol své kariéry (ač vrcholem byly) a mluvil o nich všelijak (ač neprávem). Pravdou bylo, že nevydržel dlouho na jednom místě.“² Po hádce s ředitelem Čelanským ale z divadla uprostřed sezóny odešel.

Další kroky vedly Richarda do Záhřebu v Chorvatsku, psal se rok 1910. V témže roce se narodil i jeho syn Adolf: „Je mu třicet čtyři a nepromarnil dosud jedinou příležitost, aby neokusil novotu, která se mu nabízela. Když přijde nabídka, okamžitě přijme. Učí se chorvatsky, studuje zeměpis a jízdní řád, a doma si tiše, pilně zakresluje do libreta režijní poznámky. V řeči chorvatské.“³

Počátkem dvacátých let se rozhodl pro riskantní krok. Vypůjčil si sto tisíc korun a založil vlastní divadelní společnost. V té době bylo ale divadelních společností mnoho a

¹ BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 154.

² Tamtéž, s. 56.

³ Tamtéž, s. 67.

Branaldova společnost neměla takový úspěch, jaký si Richard představoval. Jednou večer proto usedl ke stolu a přes noc napsal tehdy aktuální drama s názvem *Modrovous Landra, pařížský vrah žen*⁴ a představení byla na několik dní vyprodaná. Richard tak byl nejen hercem a režisérem, ale nyní i autorem.

Divadelní prkna na chvíli vystřídal film a Richard jich několik natočil. První se jmenoval *Československý Ježíšek*, další filmy jsou známé pod názvy *Alois vyhrál los* a *Utrpením ke slávě*. Bohužel ani jeden z filmů se nedochoval a veškeré natočené materiály jsou pokládány za ztracené.

Když bylo Richardovi padesát let, divadlo i film ho zklamaly a konkurence ho jednoduše převálcovala. Díky hře, kterou napsal z radosti Adolfových úspěšných zkoušek na obchodní akademii, ho oslovili ochotníci. A jak píše Adolf Branald: *„Tak se kruh uzavírá. Z Pokroku a Vavřínu, z ochotnických besed otec vyšel, a k ochotníkům se vrací. Musil okusit od všeho. Režiroval a hrál v kamenných i dřevěných divadlech. V činohře, opeře i operetě. Otevíral Plzeň, Vinohrady a nové éry starých divadel. Napsal jednu z prvních revue, režíroval první československé filmy. Teď stojí u rozmnožovacího stroje a přejíždí válečkem parafinovou blánu, do které vyryl – starý typograf – svou druhou a třetí a dvacátou hru pro ochotníky. Tato práce mu zajistí slušné finále a ušetří ho i ponížení, které čeká na stárnoucí operetní herce. Dokonce se mu dostane i skromné slávy, protože ho lidé mají rádi.“*⁵

Richard se celý život věnoval divadlu, které miloval. Nevydržel dlouho na jednom místě a celá rodina se velmi často stěhovala. Využíval každé příležitosti, kterou mu život nabídnul. Zemřel 1. dubna 1950, jeho manželka žila o dvanáct let déle.

Adolf svého otce celý život velmi obdivoval a snažil se ho ve všem napodobit. Vzpomínal na svého otce jako na muže, který *„šedivý byl od třicítky, jen vzadu v zátylku, až dole na šíji, kde vlasy končily, zůstával sotva centimetr vysoký proužek temných vlasů. Tatínkovo mladí. Nemusel je zaličovat, když si nasadil černou paruku. Začínal kulatět, ale na jevišti se snažil pohybovat křepce, jako za mlada. Vůbec měl snahu být neustále svěží, známou hereckou snahu začínající obvykle po čtyřicítce, ale pokud se pamatuji, až dosud nám nikdy nezastonal. Měl šťastnou tvář, nestárla. Nos, jakému se říkávalo klasický, pěkně modelovaná ústa, modré oči a ty dávno už stříbrné vlasy. Mohl hrát klidně*

⁴ BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 136

⁵ Tamtéž, s. 253.

*milovníky i Leara. Vystupování měl jemné, jen občas býval lehce ironický. Rád se zasmál, nikdy přes míru. Když stával na rampě, uměl si dupnout.*⁶

⁶ BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 136.

2 MEDAILONEK ADOLFA BRANALDA

Ve své bakalářské práci s názvem *Železniční romány Adolfa Branalda a reakce na ně v dobovém kontextu* jsem již autorovi jeden životopisný medailonek věnovala. Ráda bych se teď proto zaměřila na některé okamžiky z jeho života, které popisuje ve svých vzpomínkových prózách a které považuji za důležité vzhledem ke struktuře této práce.

Syn režiséra a herečky byl od raného dětství okouzlen divadlem a vším, co k němu patří. Chodil na každou zkoušku a znal všechny texty, ačkoli jim jako dítě ještě nemohl rozumět. Rád pozoroval, jak se z lidí, které znal, stávaly úplně jiné postavy. Čím byl starší, tím větší chuť měl vyzkoušet si roli herce. Ve své vzpomínkové knize *Skříňka s líčidly* píše: „*Mé okouzlení divadlem nebylo samozřejmě jen pasívní. Dlouho jsem se však neosměloval požádat otce, aby mě pustil na jeviště. Už proto, že jsem znal přísnost, s jakou zde vládl, neodpouštěje nic ani svým nejmilejším; naopak byl tím přísnější, čím upřímněji si někoho oblíbil.*“⁷

Touha po jevišti a něčem neznámém byla tak silná, že se jednoho dne rozhodnul vyzkoušet, jaký je pocit být součástí dění na jevišti. Ve chvíli, kdy zpíval a tančil dětský sbor, vstoupil tajně před oponu. Byl ohromen atmosférou a opojen svým v dětských očích odvážným činem, že si dlouho nevšiml otce, který ho pozoroval. Otec byl nadšený, že jeho jediný syn půjde pravděpodobně v jeho stopách, a v dalším představení už měl Adolf svůj kostým a na jeviště mohl vstoupit s ostatními hochy z představení. Ve čtyřech letech byl ale ještě malý a nešikovný. Ke své uniformě dostal i dřevěnou šavli, se kterou zápasil tak nešťastně a marně, až se diváci smáli. Adolf měl z jejich smíchu radost a každé další představení se velmi snažil, aby se smáli zase. O několik let později mu tuhle vzpomínku trochu pokazila realita, neboť se dozvěděl, že v opeře *Carmen*, ve které měl jako herec svou malou premiéru, se diváci smát nemají.

O rok později dostal svou první sólovou miniroli. Měl hrát malého čerta v operetě *Pan profesor v pekle*, který odsekne tři slůvka a tím pro něj úloha ve hře končí: „*Prostředí svízelné, úložka nikterak obtížná, naopak, slibující aplaus na otevřené scéně. Na ryze profesorskou otázku: Jak časovati sloveso paidáre? – měl jsem odseknout: Pajdám, pajdáš, pajdá – a utéci za jeviště.*“⁸ Ačkoli byl Adolf z herecké rodiny a v divadelním prostředí

⁷ BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 90.

⁸ Tamtéž, s. 92.

vyrůstal, těsně před svým výstupem dostal trému a utekl se schovat. Po představení ho našli v rekvizitárně, jak spal opřený o klec s papouškem.

Svědectvím o Adolfově největším osobním úspěchu v jeho dětské kariéře byla recenze na *Královnou žebráků*, ve které si zahrál další menší roli. Onu povedenou recenzi z Ostravského deníku si schoval a rád na ni vzpomínal. Psalo se v ní: *„Největší úspěch večera sklidil malý Branald v úloze hraběte Bohumila a byla radost dívat se, jak směle hrál, a poslouchati, jak zkušeně zpíval. Mladý Branald tentokrát přikryl starého Branalda.“*⁹ Za velký úspěch považoval takovou recenzi i Richard a pravděpodobně z ní měl ještě větší radost než sám Adolf.

Když bylo Adolfovi deset let, otec s matkou se rozhodli, že musí nastoupit do školy. Otec si myslel, že jako budoucí režisér musí Adolf znát německý jazyk, aby si mohl některá díla sám překládat, dějepis, aby věděl, jak své postavy obléknout, a spoustu dalších důležitých věcí, které ho sám naučit nedokáže. Maminka celý život doufala, že ze syna herec ani režisér nebude. Ačkoli herectví milovala, přála si pro svého syna pěkné místo v kanceláři. Rodiče se dohodli, že Adolfa pošlou k Richardově sestře Jozefce do Prahy. Adolf se ve škole ze začátku trápil, učení mu nešlo a byl stále velmi nešikovný a chvílemi i trochu zbabělý: *„Jsem podmíněčně přijímán a vypuzován. Vstoupím do Sokola a hned v první cvičební hodině, neobratný až hrůza, pustím malou činku kamarádovi na nohu. Nic se nestane, kluk se však rozeře a já jsem vyloučen pro nekázeň z vinohradského Sokola. Červenou košili nosím pak do školy. Připomíná mi neustále onu ostudnou chvíli. Nebo jdu s kluky válčit proti Žižkovákům, rozpálím je odvážnou řečí, ale když vidím nepřítele, jak se na nás žene od Rajske zahrady, zdrhnu první, pádím přes park a zastavím se až na školním dvoře Smetanky. A to mi ještě nestačí, vpadnu ke školníkovi a prosím zbaběle o ochranu. Potom se nesmírně stydím.“*¹⁰

Od tety Jozefky se Adolf přestěhoval k matčiným rodičům. Dědeček nebyl z Richarda nikdy nadšený, protože se dlouho nemohl smířit s myšlenkou, že se jeho dcera provdala za herce. Adolf ale dědečka zbožňoval a rád mu chodil pro jeho bohatýrskou směs piva- čtvrt litru světlého a čtvrt litru černého. František Růžek byl rukavičkářský dělník, který se nakonec stal knihovníkem města Prahy a byl na svou práci velmi hrdý. Adolf s ním rád trávil čas mezi knihami a hltal jeho vyprávění o Podskalí.

⁹ BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962. s. 93.

¹⁰ Tamtéž, s. 163.

Během studia si Adolf ujasnil, že nechce být hercem jako otec. Richard byl zklamaný, a mamince se ulevilo. Adolf hodně a často četl. Nezáleželo mu na žánru, přečetl téměř vše, co mohl. Čím víc četl, tím větší chuť měl zase sám něco napsat. Od jeho posledního dětského dramatu v devíti letech uplynuly tři roky a chuť k psaní si ho opět našla. Začal imaginárními dopisy ředitelům divadel a sám sobě na ně i odpovídal. Později se opět vrátil k dětským pokusům o dramatickou tvorbu a také zkoušel psát básně. Ačkoli byl ze své tvorby nadšený, s odstupem času si uvědomil, že vlastně nenapsal nic autorského, ale že jen využil vše, co už někde četl. Jeho počínající spisovatelská dráha opět rychle skončila a místo psaní se věnoval filmu. Ve svých dvanácti letech se proslavil rolí Venouše Dolejše z filmu *Venoušek a Stázička* (1922).

V šestnácti letech se s otcem domluvil, že buď úspěšně složí přijímací zkoušku na obchodní akademii, nebo se vyučí typografem. Přijímací zkoušku udělal a tatínek z radosti napsal divadelní hru, která byla velmi úspěšná.

Po obchodní akademii vystřídal Adolf spoustu zaměstnání, která byla velmi vzdálená jak herectví, tak spisovatelství. Pracoval v olejářské firmě i v autodílně, byl pianista v kině a výpravčí vlaku. Časem se ale ke knihám vrátil a dlouhou dobu působil v nakladatelství Československý spisovatel jako vedoucí redaktor a později se stal spisovatelem na volné noze. Byl nositelem ceny za celoživotní dílo, které uděloval PEN klub. Branald byl ale z udělené ceny spíše rozpačitý než nadšený: *„K padesátému výročí republiky – na truc státním cenám – vymyslela zpokrovaná Národní fronta Cenu za celoživotní dílo. K dekorování došlo v listopadu ve Valdštejnském paláci a poctěni byli, pokud se pamatuji, František Hrubín, Jiří Kolář, Laco Novomenský, Petr Karvaš, Felix Vodička, Matuška za kritiku, Vrba za překlady, a s nimi i já. Myslím, že ve většině případů šlo o cenu jak za dílo, tak ale hlavně za utrpená příkoří; v menšině, jako v případě mém, jako odměna za slušné chování. Víím, zní to podezřele, ale jinak si to nedovedu vysvětlit. Měl jsem k jmenovaným jak svým dílem, tak svým utrpením daleko, a styděl bych se sám před sebou, kdybych si měl namlouvat, že jsem jednička.“¹¹*

Adolf Branald nebyl ten typ člověka, který by se přímo prosazoval proti režimu nebo ho vášnivě podporoval. Byl členem komunistické strany od roku 1948, ale nijak výrazně se neprojevoval a jeho kádrový profil nebyl bezúhonný. V roce 1969 ze strany vystoupil a rodině nastaly problémy. Jeho dcery měly problémy se studiem a později i

¹¹ BRANALD, Adolf. *Děkovačka bez pugétu*. Praha: Agentura V. P. K., 1994, s. 117.

v samotném hledání zaměstnání, stejně tak jeho syn Richard. Ačkoli udělal přijímací zkoušku na medicínu, nebyl přijat a rok pracoval jako sanitář na patologii, než byl o rok později ke studiu skutečně přijat.

V roce 1970 bylo nakladatelství Československý spisovatel převedeno do správy Literárního fondu: „*Skončila moje činnost jako redaktora, editora, člena výboru litfondu. Zůstal spisovatel, který – jak hvězdná konstelace ukazovala – nebude mít zítra do čeho píchnout. Pokud jde o vnitřem požadovanou existenční příslušnost, byl jsem povaleč.*“¹² Branaldovu početnou rodinu čekaly těžké časy.

Říjen 1970 byl plný protikladů. Ministr kultury Adolfovi gratuloval k jubileu a oceňoval jeho celoživotní dílo, zároveň mu ale vrátili povídku. Blahopřál mu také šéf rozhlasu, ale zároveň dramaturg odstoupil od dramaturgie *Krále železnic*. Vrátili mu scénář ke *Stříbrné paruce* a vydání *Valčíku z Lohengrina* bylo odsunuto na neurčito.

V šedesáti třech letech si musel začít hledat novou práci. Sám ve svých pamětech píše: „*pro třiašedesátiletého občana, který byl zvyklý pracovat spíše mozem než rukama, nebývá v době mimořádného stavu výběr pracovních příležitostí pestrý. Mohl jsem nejspíš dělat něco a v něčem, co jsem dělával.*“¹³ Rozhodl se vrátit ke dráze, kde mu ale okolnosti nepřály a musel odejít i ze svého místa v úschovně zavazadel. Další pracovní zastávka se týkala večerního rozsvěcování červených lamp, které označovaly výkopy v areálu Prahy čtyři, a jejich ranního zhasínání. Celá trasa měla kolem padesáti kilometrů a nebylo možné ji zdolat. Rozhodl se tedy prodat nějaké kresby a grafiky Národní galerii a rukopisy Památníku písemnictví.

V sedmdesátých letech byl stále veden jako zakázaný autor, který nemohl publikovat. V osmdesátých letech byly natočeny filmy podle jeho knih, za které konečně dostal dost peněz a mohl odjet do lázní. Právě díky těmto filmům se dostal opět do povědomí čtenářů, kteří se začali vracet k jeho knihám. Když se situace začala ještě více uvolňovat, Branald onemocněl a posledních více jak dvacet let svého života se neustále potýkal s nemocemi. Ve chvílích, kdy se cítil lépe, psal nové knihy a těšil se ze svých vnoučat. Zemřel po dlouhé nemoci ve věku devadesáti sedmi let.

¹² BRANALD, Adolf. *Děkovačka bez pugétu*. Praha: Agentura V. P. K., 1994, s. 137.

¹³ Tamtéž, s. 172.

3 DIVADELNÍ HRY RICHARDA A ADY BRANALDOVÝCH

Richard Branald byl hercem, ale hlavně divadelním režisérem. Není proto žádným překvapením, že mnoho her také sám nebo se svým synem napsal. Tato práce chce ukázat Adolfa Branalda v začátcích jeho spisovatelské kariéry, proto se zaměřím na hry, které oba muži psali společně nebo které napsal sám.

Podíváme-li se na dramatické dílo Adolfa Branalda, najdeme patnáct divadelních her, jednu rozhlasovou hru a jednu dramaturgii povídky Zlaté stíny, která je o operetní zpěvačce a herečce Mařence Zieglerové.

Z patnácti her jsem měla k dispozici osm. Více jich v archivu Národní knihovny bohužel nebylo k dispozici. Nejstarší hry pocházejí z roku 1932 a jmenují se *Rézinka od pěchoty*, *Neptej se, proč tě líbám* a *Vstup do srdce zakázán*. Poslední zmiňovaná hra nebyla v archivu k vypůjčení. V roce 1933 spatřily světlo divadelního světa *Dcerušky tatíka Berušky*, *Naše tchyně odzbrojuje* a *Zamilovaná babička*. Bohužel žádná z těchto her nebyla k dispozici. V dalším, dramaticky nejplodnějším roce autoři napsali hry *Veselá vojna*, *Márinka ze staré myslivny*, *Láska na konci vesnice*, *Nestyď se, tatínku...* a *Svatební manévry*. Poslední dvě zmiňované hry opět nebyly k dispozici. Následující roky už byly na společnou tvorbu obou mužů poněkud slabší, neboť vyšla jejich poslední společná hra, kterou jsem opět neměla možnost si přečíst, a sice *Dva vojáci od muziky (1935)*. *Anča komediantka (1937)*, *A v tom zámku byla panna (1937)* a *Král muzikantů (1938)* už jsou hry napsány pouze Adolfem Branaldem. Většina her je také obohacena písněmi, ke kterým skládal hudbu Adolf Branald.

Téměř všechny hry mají stejné schéma, a sice záměnu postav, která je mnohdy velmi komická. Jedna z postav se vydává za někoho jiného a právě tato záměna vede často k zábavným dialogům a nedorozuměním, která ze začátku chápe jen divák. Na konci příběhu se všechna nedorozumění vysvětlí a děj častokrát šťastně skončí.

K podrobnější analýze jsem si vybrala hry *Rézinka od pěchoty (1932)*, *Márinka ze staré myslivny (1934)*, *Anča komediantka (1937)* a *Král muzikantů (1938)*. Nebudu se jimi proto zatím blíže zabývat a věnuji jim samostatnou kapitolu. Alespoň ve stručnosti se pokusím popsat děj zbývajících her.

Neptej se, proč tě líbám je o Maryně Horové, která je šenkýřka „U nádraží“ a nemá ráda muže. Nevěří jim, nemá je ráda, žádný u ní ve službě dlouho nevydrží a na lásku ani

trochu nepomýšlí. Až do té doby než se setká s Karlem Skálou, majitelem panství Rozkoš, ve kterém Maryna čas od času pytláčí. Maryna netuší, kdo Karel Skála skutečně je, protože se domnívá, že je to muž, který přišel na její inzerát ohledně práce. On si zase zpočátku chvíli myslel, že Maryna je jeho nevěsta přes inzerát, kterou si jel vyzvednout na nádraží. O další komické situace se postarají Ferda a Lojza Fejfarové, kteří jsou dvojčata.

Skála (sám): *Nevěsta z novin. To jsem si nikdy pomyslel, že se takhle papírově ožením. Možná že to bude nějaká stará panna. Nu co na tom, aspoň bude usedlá, nemusím se o ni bát, bude mí více matkou. Stará žena je jako staré housle, čím starší, tím lépe hraje. (Píská si písničku veselou, sedne si na židli obkročmo.)*

Maryna (vyjde z hospody mrzutě): *Co to zde hvízdá za pastuchu?*

Skála: *No, to je dost, že se někdo ukáže. Pivo sem, hospodo.*

Maryna (jde k němu, podepře boky): *Poslouchaj klacku, co jsou voni zač, že se tu roztahujou jako doma a pískaj na lesy?*

Skála (vstane a podepře si boky): *Poslouchaj ženská, co je jim do toho. Tady je hospoda, mohu se roztahovat dle libosti a pískám na svou papulu – rozuměj, voni jedna hospodská.*

Maryna: *Jak to se mnou mluvíte?*

Skála: *Jako vy se mnou. (Sedne.) A když mi nechcete dát pivo, budu sedět na sucho a kouřit s doprovodem hvízdání. (Vytahuje cigaretu a hvízdá, zapaluje.)*

Maryna (pro sebe dopáleně): *No takhle sprostýho chlapa jsem ještě neviděla, mluví jako podomek. (Náhle se udeří do čela.) Že to bude můj nový podomek. (Ke Skálovi.) Přišel jste snad na můj inzerát?*

Skála (s úžasem vyskočí): *Cože? To byl váš inzerát?.*

Maryna: *No to se rozumí, že můj. (Otočí ho.) Ukažte se mi, no postavu máte slušnou, sprostej jste na lidi taky dost, tak to je dobrý. Jen jestli umíte řádně pracovat, jsem zvyklá na práci jako ras.¹⁴*

Ve *Veselé vojně* se dcera generála, Hálka, vydává za prosté děvče ze zámku. Ze začátku namyšlený poručík Boleslav z Daszynskich se totiž k Hálce chová velmi nevhodně a povýšeně. Hálka se proto rozhodne, že ho nechá se do ní zamilovat a pak Boleslava

¹⁴ BRANALD, Richard. *Láska na konci vesnice*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 13

nebude chtít za manžela a tím ho potrestá za jeho chování. Celý děj se vyvíjí následujícím směrem. Boleslavův sluha Bimbó je nucen vydávat se za Boleslava. Generál Záborski plánuje svou dceru Hátku oženit s rytmistrem Petričem. Hátku nechá celou situaci zajít tak daleko, že už se skoro musí smířit se svou svatbou s Petričem a Boleslavovou svatbou s Hátkinou tetou Vincecií, která je o dvacet pět let starší než Boleslav. V závěru hry se Hátku s Boleslavem usmíří a plánuje se jejich svatba.

Láska na konci vesnice se odehrává na statku U Tří Svatých. Sedlák Svatý má dva syny. Staršího Václava, který nedokončil studium práv a pracuje na statku jako jeho otec, a mladšího syna Jiřího, jenž pracuje v továrně a otec mu posměšně říká „průmyslníku“. Jednoho dne se na statku objeví Iška, dcera továrníka Lovosického, u kterého Jiří pracuje. Iška se vydává za děvče, které pracuje v továrenské kanceláři. Jiří i Václav se do dívky z města zamilují.

Iška: *Nemohu vám to tak říci, jak se cítím – snad byste mi nevěřil – ale je mi u vás tak milo, jsem tak šťastná, když mohu strávit pár chvil v tomto čistém venkovském prostředí. Myslíte, li, že jsem přinesla k vám nespokojenost – nu dobrá, víckrát sem nepřijdu. (Chce odejít.)*

Sedlák (dojat): *No, no, panenka – to ne – já vás nechtěl urazit, já to tak nemyslím, rozumějte mi. (Vezme ji za ruce.) To víte, člověk má své plány, jsem přece svému tatíkovi povinen, aby na tohle gruntě měla budoucnost zase jen čistá selská krev – a v tomhle spoléhám na Vaška. Vám snad na tom nezáleží, který z nich to bude – no tak si vezte Jirku, ten už je stejně pro náš rod ztracen. Co s ním – je to průmyslník, ten se spíš k vám hodí.*

Iška (usmívá se): *Tedy Jirku byste s lehkým srdcem oželel, kdyby si vzal chudou kancelářskou písárku?*

Sedlák: *Ba že. Měl by jen to, co sám chtěl. Podíl po matce by mu byl vyplacen a jestli byste mu to utratila v parádě a voňavkách, to už by byla jeho věc.*

Iška (se smíchem): *Vy máte o mně hezké ponětí, pantáto.*

Sedlák: *Ale vždyť známe ty dnešní městské slečinky, to už je taková moderní nátura, nic za zlé. Víte, řeknu to od plic, docela po selsku, jak to u Svatejch zvykem. (Třepe jí rukou.) Tak jste slyšela a uděláte starýmu Svatýmu radost, že?*

*Iška (rozjařena): Pantáto, vy jste zlato, na vás se člověk nemůže hněvat. (Obejme ho) A já vás jistě nezarmoutím.*¹⁵

Václav vyzná Išce svou lásku a ona jeho city opětuje. Jediným problémem je, že se má Iška zasnoubit s bohatým mužem, kterého jí našel otec. Iščiny city k Václavovi jsou upřímné a silné, a tak uteče ze svých zasnub, aby mohla žít na venkově s Václavem. Otec Lovosický se sňatkem nesouhlasí jen do té doby, než mu služebná Barunka připomene, že i on býval kdysi mladý a zamilovaný do prosté dívky, do Barunky. Továrníkovi otevře vzpomínka oči a už proti svatbě Išky s Václavem nic nenamítá.

V divadelní hře *A v tom zámku byla panna* se prolínají dvě příběhové linie. První začala útekem Madly ze svatby se starým a tlustým radou Zimostrázem. Na hradě se seznámí s jeho synovcem Kamilem, který strýce přijel poprosit o pět tisíc korun, aby si mohl otevřít vlastní hudební školu. Madla Kamilovi nepřízná, že strýcovou nevěstou na útěku je ona a vydává se za dceru Frice Trumbuse, správce hradu. Druhá příběhová linie se týká chudého hraběte a jeho syna, kteří na zámku žijí. Na prohlídku zámku a mučírny dorazí Adelaida se synem Egonem, kteří jsou také ze šlechtického stavu, ale také chudí. Obě rodiny o chudobě druhého rodu neví, a proto touží po tom, aby se jejich rody spojily a oni si tak finančně díky výhodnému sňatku polepšili. Hrabě rozhodne, že se jeho syn ožení se starou Adelaidou v zájmu zachování rodu. Ale mladý hrabě se seznámí s pravou Trumbusovou dcerou Lízinkou a hned se do sebe zamilují. Se starou Adelaidou se ožení sám hrabě, Kamil si otevře hudební školu a Madla uteče do Prahy. Po dvou letech je z mladého hraběte malíř pokojů a s Lízinkou mají dvojčátka. Madla se vrátí jako plnoletá dívka na venkov, aby se provdala za muže, kterého si sama vybere. Kamil je ale i po dvou letech „bačkora“, a tak na něj Madla musí vymyslet s radou Zimostrázem lest, aby se konečně projevil, vyznal jí lásku a požádal o ruku.

¹⁵ BRANALD, Richard. *Láska na konci vesnice*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934. s. 36.

4 ANALÝZA VYBRANÝCH DIVADELNÍCH HER

Ve své práci budu analyzovat dvě hry ze začátku společné tvorby Richardy a Ady Branaldových, a sice *Rézinku od pěchoty (1932)* a *Márinku ze staré myslivny (1932)*. Dále jsem pro analýzu vybrala hry, které napsal Adolf Branald sám a které ukončují jeho dráhu dramatika. Podrobnější analýza se bude zabývat hrami *Anča komediantka (1937)* a *Král muzikantů (1938)*. Rozbor jednotlivých her bude zaměřen na popis postav, děje a prostředí. Stručněji se také pokusím popsat kompozici jednotlivých her a jejich jazyk.

4.1 RÉZINKA OD PĚCHOTY (1932)

Jako první hru k analýze jsem zvolila *Rézinku od pěchoty*. Nelze přesně určit, která hra z roku 1932 je skutečně nejstarší, proto jsem zvolila *Rézinku* čistě ze sympatie. Maryna ze hry *Neptej se, proč tě líbám* mi byla zpočátku nesympatická a *Vstup do srdce zakázán* jsem neměla k dispozici.

4.1.1 POSTAVY

Hlavní postavou hry je Rézinka Damohorská. Mladá, veselá a bezstarostná dívka, která si z legrace obleče bratrův vojenský šat a dostane tak oba dva do značných nepříjemností. Rézinka je nebojácné děvče, které má chuť si všechno vyzkoušet a ničeho se nebojí. Již od dětství jí říkali uličnice Rézinka, protože je velmi živé povahy, ráda se směje a dovádí.

Damohorský je statný, trochu silnější muž. Patří mu velký statek, na kterém se odehrává celý příběh. Je vdovec, má dvě děti a sestřenici, která bez ohlášení přijede na návštěvu. Ze vzniklé situace je značně nervózní a má strach, aby on nebo Stáňa nemuseli jít do vězení.

Mladý, veselý chlapec, který je toho času na vojně, se jmenuje Stáňa Damohorský. Je zasnoubený s Božkou, dívkou z vesnice, která těžce nese, že se její nastávající manžel prochází v ženských sukních. Mají se ale velmi rádi, a tak se snaží brát celou situaci s humorem.

Děvče o pár let starší než Rézinka pracuje na statku jako služebná. Marjánka je veselá a milé povahy. Hned na začátku se seznámí s Tomášem Fukem, do kterého se zamiluje. Tomáš Fuk je Pražan, který svou figurou i dobráckou povahou připomíná Švejka. Často kouří krátkou dýmku a v 28. pluku je záložníkem, v Praze hrobařem.

Eleonora Pišvejcová je velkostatkářova sestřenice. Je to starší žena, v dlouhém staromódním šatu. Často samu sebe označuje za dívku či slečnu, ačkoli je patrné, že její mladá léta jsou dávno pryč. Na hlavě nosívá klobouk a na nose cvikr. Stará se o svého synovce, kterému je již dvacet let, ale Eleonora ho stále obléká jako malé dítě školou povinné. Aloisiuse vychovávala jako malou slečnu. Naučila ho háčkování, pletení a zašívání. Jeho jedinou radostí zpočátku je, že učí tetina kosa různým pořekadlům, například všeobecně známé *Kdo šetří, má za tři*. V průběhu hry se ale změní v chlapce, který se začne poohlížet po dívkách mnohem více než po zašíváních ponožkách.

Sympatický nadporučík Hampl je již od prvního jednání okouzlený Rézinčinou krásou. Zamiloval se do ní hned první den, a když ji dlouho neviděl, byl z toho téměř nemocný. Není u něj běžné, že by se zamilovával do každé hezké dívky, kterou uvidí. Plukovníkovi je tedy jasné, že situace je vážná. Plukovník, jeho nadřízený, je starý mládenec, který o sobě říká, že „*jsem sice jako voják drsný, ostrý, ale k hezkým dámám vždy galantní*“.¹⁶ K Eleonoře má trefné poznámky ohledně jejího věku. Ačkoli on sám je ve věku, kdy by mohl být Rézinčiným dědečkem, nechá si poplést hlavu jejími sladkými řečmi.

4.1.2 DĚJ

V prvním jednání se nacházíme na nádvoří velkostatkáře Damohorského. Marjánka vyběhne z domu, podívá se za vrata a vidí, jak se k nim blíží spousta vojáků, kteří jsou u nich na vesnici na manévrech (vojenském cvičení). Zatímco je slyšet jejich zpěv, vybíhá z domu i Rézinka. Zvědavě po vojácích pokukuje a mává jim šátkem. Po chvíli si všimne, že vojáci jsou z 28. pluku, ve kterém slouží i její bratr Stáňa. Za chvíli ho zahlédne, mává mu a posílá vzduchem polibek. Tohoto vzdušného polibku si všimne nadporučík a mylně se domnívá, že patřil jemu. Je polichocen a posílá pusou vzduchem zpět. Konečně se nádvoří objevuje i Stáňa, který se těší, až si lehne do postele a usne. Rézinka si dělá z bratra legraci a říká mu, že kdyby byla ona chlapcem, byla by minimálně četařem a na vojně by zůstala napořád.

Na scénu přichází neohlášená návštěva. Damohorského sestřenice Eleonora se synovcem Aloisiusem. Damohorský není z návštěvy nadšený. Musí u sebe ubytovat nejen vojáky, ale teď i sestřenicí s chlapcem. Eleonora je navíc k smrti vyděšená z toho velkého

¹⁶ BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 24.

množství vojáků, které potkala cestou. Rézinka má z tety i vzdáleného bratrance legraci. Když Damohorský odejde s Eleonorou do domu, Rézinka zůstane na nádvoří s Aloisusem sama a chce po něm pusu na přivítanou. Ten samozřejmě uhýbá a neví, jak zareagovat, protože nikdy s mladou dívkou nemluvil. Natož aby jí dal pusu.

Rézinku s Aloisusem vystřídá Tomáš Fuk, který jde zjistit, zdali se u nich na statku můžou vojáci ubytovat. Byl tam vyslán nadporučíkem, který se zakoukal do Rézinky a chce ji blíže poznat. Jako první se seznámí s Marjánkou a okamžitě si padnou do oka. Zrovna když ji chce políbit, přichází nadporučík Hampl, aby zjistil, zdali jim Tomáš zařídil ubytování. Hampl se domluví s Damohorským, že se u něj na statku ubytuje plukovník a on, nadporučík Hampl, se svými sluhy. Zatímco se odcházejí podívat na pokoje, vchází na scénu Rézinka v bratrově vojenské uniformě a zpívá si:

*Dnešní doba už to sebou nese
ženy chtěj se mužům vyrovnat
ženské heslo „modernizujeme se“
nač my máme muže poslouchat.
Už máme jak oni krátké vlasy,
v jazyku nám jistě nestačej-
když se spojí všechny ženské rasy
ovládnem svět a pak bude hej.
Stvoříme armádu, svět bude koukat,
muž musí poslouchat a ne si foukat-
já první jak se znám do armády se dám.¹⁷*

Když Rézinka dozpívá a chce odejít, narazí na Tomáše Fuka, který se jí vyptává, kdo vlastně je. Rézinka je nejdříve zaskočená a snaží se z nastalé situace jakýmkoli způsobem bezúhonně vyváznout. Nakonec se představí jako syn majitele statku, Stáňa. Tomáš mu s lehkou závistí v hlase prozradí, že když se jeho nadporučík zakoukal do Rézinky, bude mít teď Standa lehčí vojnu. Rézinka převlečená za Standu je potěšená a hned Tomášovi poví, že má vojnu ráda a že až se bude blížít konec, půjde k plukovníkovi a poprosí ho, aby mohla ve službě zůstat. Do toho vstoupí sám plukovník a je nadšený z toho, co od

¹⁷ BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 18.

Rézinky/ Standy slyší. Po chvíli vyjde i Hampl, aby plukovníkovi oznámil, kde bude spát a že on má pokoj hned vedle. Spolu s Hamplem vychází i Damohorský, který Rézinku ve vojenském šatu okamžitě pozná a je z celé situace v šoku. Stejně tak celou situaci málem prozradí Marjánka, která Rézinku také vmžiku pozná. Ale Rézinka je vynalézavé děvče a celou situaci zahraje tak, aby ji nikdo neprozradil a ona mohla hrát svou roli dál.

Plukovník si posteskuje, že mu právě onemocněl sluha a Hampl se bleskově nabízí, že mu vybere nového. Plukovník si ale vybral Stáňu. Rézinka již ze svého převleku vystoupit nemůže, a tak souhlasí s tím, že bude panu plukovníkovi sloužit nejlépe, jak jen dovede. Plukovník je nadšený a chválí statkáři syna. Dokonce říká, že pokud je i jeho dcera tak temperamentní jako jeho syn, může si gratulovat. A hned chce slečnu dceru pozdravit. Damohorský přemýšlí, jak z celé situace ven, protože jeho dcera je právě teď před panem plukovníkem převlečená za svého bratra vojáka. Nakonec situaci vyřeší tak, že se do dívčích šatů musí převléknout Stáňa. V době, kdy Rézinka běžela pro Standu, vyšla z domu Eleonora, kterou hned rozčilil sám plukovník:

Plukovník (úsečně): *Těší mne, stará paní.*

Eleonora (uraženě): *Stará paní? Dovolte, jsem dosud slečna.*

Plukovník: *Tak? (Bodře.) To nemáte ani říkat, v tomhle věku být slečnou, to je ostuda.*

Eleonora (jedovatě): *Jak myslíte, že jsem stará?*

Plukovník: *To se nedá tak na minutu uhádnout, ale jistě pamatujete Napoleona.*¹⁸

Eleonora je uražená, ale jakmile zjistí, že plukovník není ženatý, trochu pookřeje a hned se na něj více usmívá. Na scénu se vrací Rézinka se Stáňou. Teta odmítá sledovat jejich komedii a naštvaně odchází. Plukovník nepoznal, že ona sličná dívka je převlečený Stáňa, kterého bere k večeři, zatímco Rézinku v přestrojení posílá na nádraží pro všechny své věci. Po Rézinkině odchodu přichází Hampl a ptá se Marjánky, zdali je na statku ještě další slečna, protože ta, která odcházela s plukovníkem, jeho srdce před několika hodinami neuchvátila. Marjánka za úplatek Hamplovi lživě prozradí, že slečna, kterou hledá, je sestřenice Rézinky z vedlejší vesnice.

¹⁸ BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 25.

Druhé jednání se odehrává dalšího dne ráno. Rézinka se Stáňou probírají jejich zapeklitou situaci. Po chvíli přichází i otec a ptá se jich, jak plánují celou situaci vyřešit. Zatím nikdo neví. Otec je bezradný. Dokonce přichází i Eleonora, která vyhrožuje svým odjezdem. Damohorský by byl nadšený, kdyby sestřenice se synovcem odjela prvním ranním vlakem, ale nestane se tak. Jdou nejprve na procházku do lesa, poté si poručili něco dobrého k obědu a teprve po svačině možná odjedou. Jejich odjezd ale není stoprocentní, neboť Eleonora je ochotna zůstat, pokud se jí plukovník omluví za to, jak ji předešlého dne urazil. Ještě než teta odejde do lesa, Aloisius se nachomýtně k Rézince a svěří se jí, že se mu o ní a jejich polibcích zdálo celou noc.

Plukovník s Hamplem se spokojeně vrací z manévrů. Plukovník si všimne, že je Hampl nezvykle smutný, a dozví se od něj, že je zamilovaný. Zatímco muži odjedou do domu, přichází stále v přestrojení Rézinka s Božkou, které vylíčí celou situaci. Jakmile Božka zajde do domu za Stáňou, vyběhne plukovník s dívčíným spodním prádlem. Rézinka si své věci zapomněla na posteli, když se převlékala, zatímco byl plukovník s Hamplem a zbylým vojskem na manévrech. Za trest je Rézinka poslána k rotě se slibem, že trest ji dalšího dne nemine.

Na scénu opět přichází Eleonora. Střetne se s plukovníkem, který před ní nestihl utéct. Eleonora si chvíli myslí, že ji bude chtít plukovník odprosit za to, jak se k ní včera choval. On by byl ale také rád, kdyby odjela, a tak jí poví, že „*stará panna je horší než otravný plyn*“¹⁹, čímž Eleonoru dostatečně urazí a ona se vskutku chystá odjet. Řekne plukovníkovi, že v tomhle nemravném domě, kde se dívka převléká za chlapce, už nezůstane. Začne hledat Aloisiuse, aby se společně vydali na cestu domů. Aloisiusovi ale zachutnaly hubičky a o holkách mluví jako o správných žábách. Takové chování přivádí tetu do mdlob. Nechá Aloisiuse venku na lavičce zašívát ponožky a jde jim sbalit věci.

Celou situaci pozoroval a vyslechl plukovník. Dospěl k závěru, že ta spanilá dívka, která se Hamplovi ztratila, nyní sedí na lavičce a zašívá ponožky. Aloisius je ale z plukovníkových řečí o tom, jak už se nemusí skrývat a že je krásná dívka, velmi v šoku. Neví, jak plukovníkovi odpovědět a přesvědčit ho, že dívka není, a tak raději uteče do domu za tetou. V tu chvíli přichází Rézinka v dámských šatech. Tvrdí plukovníkovi, že se do něj zamilovala a žádá po něm na důkaz jeho velké lásky odpuštění Standova trestu. Poblázněný plukovník tedy napíše pro Standova velitele vzkaz, že má být z vojenského

¹⁹ BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 42.

vězení propuštěn. Rézinka si ještě v závěru posteskuje, že se ze všech nepříjemností musí dostat sama, protože Stáňa jí pomoci odmítá a raději zůstane v dámských šatech napořád.

Rézinka se konečně setkává s Hamplem a vyznávají si lásku. Než se ale stihnou políbit, vyruší je Tomáš Fuk, který se má Hamplovi pravidelně každou hodinu hlásit. Rézinka v nestřeženou chvíli uteče. Po chvíli z domu vychází Božka se Stáňou a hádají se. Božka chce, aby se její milý konečně převléknul z dívčích šatů. Stáňa to odmítá a snaží se Božku udobřit. Zítra zase odjede, tak si nechce kazit poslední společný večer a žádá ji o políbení. Ve chvíli, kdy se políbí, vchází na scénu i plukovník a vidí dvě ženy, které se líbají. Je v upřímném údivu, a když o chvíli později vidí, jak Aloisius klečí před Rézinkou v mužských šatech a vyznává jí lásku, je v ještě větším šoku. A protože si stále myslí, že Aloisius je Hamplova milá, strká ho k nadporučíkovi a rozkazem jim vnucuje polibek.

Třetí jednání se odehrává další den odpoledne. Zdálo se slyšet dělové rány, protože probíhá závěrečný den cvičení. Rézinka je v první řadě na bojišti a Božka se Stáňou a Damohorským stojí na nádvoří a snaží se vymyslet, jak z této situace pryč. Otec celou situaci shrne tím, že ještě poslední den musí Stáňa hrát Rézinku a Rézinka Stáňu. Zatímco se jde Stáňa upravit, Damohorský zůstane na nádvoří sám. Všimne si, že na lavičce leží Tomáš Fuk, a dovtípí se, že jsou prozrazeni, protože Tomáš je celou dobu poslouchal. Fuk vidí skvělou příležitost, jak si přivydělat čtyři sta korun. Výměnou za peníze Damohorskému slíbí, že nikomu o jejich tajemství neřekne. Jen co Damohorský odejde, Fuk už plánuje, za kolik tuhle cennou informaci předá dál.

Rézinka svému vojsku vyhraje manévry a je povýšena na svobodníka. Eleonora s Aloisusem se konečně chystají odjet. Přichází ale plukovník, který plánuje Aloisiusovu svatbu s nadporučíkem Hamplem. Eleonora celou situaci špatně pochopí a vyloží si ji tak, že se plukovník chce oženit s ní.

Tomáš má konečně příležitost říct svou informaci samotnému nadporučíkovi, který propukne v bouřlivý smích a Rézinčinu odvalu velmi obdivuje. Na druhou stranu si z ní chce také udělat legraci, a tak si ji nechá zavolat. Když přijde, řekne jí, že s jejím nastávajícím povýšením musí dostat také novou uniformu. A že míry jí vezme on sám a právě teď. Také jí sundá čepici, zpod které se jí vyhrnou dlouhé vlasy. Nadporučík hraje, že je z tak dlouhých vlasů v šoku. Říká, že jsou proti předpisům, že se musí okamžitě ostříhat a že za půl hodiny se mu má opět přijít ukázat. Když Rézinka se slzami v očích vchází do

domu, nadporučík na ni zavolá jménem a ona se otočí, čímž se s okamžitou platností prozradí. Konečně se celá situace vysvětlí a nikdo již nemá před nikým žádná další tajemství.

4.1.3 PROSTŘEDÍ

Děj veselohry *Rézinka od pěchoty* se odehrává na nádvoří velkostatkáře Damohorského během letních měsíců. Při pohledu na jeviště se vpravo nachází statek a vlevo menší budova domu. Podle scénických poznámek se dále v zadní části jeviště nachází plot nebo zeď s vraty uprostřed. V dálce je patrný výhled do vesnice. Před statkem se ještě nachází strom, pod ním lavička se stolem a na něm stojí vázička s květinou. Tato scéna je pro všechna tři jednání stejná. Hra je zasazena do tří po sobě jdoucích dnů.

4.1.4 KOMPOZICE

Hra je členěna do tří jednání. Jednotlivá jednání jsou tvořena výstupy, do kterých jsou vloženy zpěvné verše. První jednání je tvořeno šesti výstupy a čtyřmi písněmi. V druhém jednání je výstupů devět a písně opět čtyři. Poslední jednání je z pěti výstupů a dvou písní.

Kompozice hry je chronologická. Děj se odehrává postupně od nejstarší události po nejnovější.

4.1.5 JAZYK

Jazyk veselohry je hovorový a odpovídá situaci. Postavy spolu komunikují běžně mluvenou češtinou. V řeči služebné Marjánky nebo Tomáše Fuka je časté onikaní, které je užito ve dvou případech. První nastává ve chvíli, kdy spolu Marjánka s Tomášem mluví poprvé a ve druhém komunikují-li se svými nadřízenými. Například při prvním setkání chce Tomáš Marjánku políbit, když zjistí, že je jen služebná, ale Marjánka ho plácne a povídá: „*Nemaj takovej kvalt, jo? Ani jich neznám, co jsou zač?*“²⁰ Velmi frekventovaná je také diftongizace *ý > ej*, se kterou se můžeme setkat například tehdy, když se Tomáš Marjánce představuje: „*Já jsem narukoval do manévrů – na cvičení, já jsem jinak náramně váženéj pražskej měšťan – já jsem v civilu pompes funebres de la krchov.*“²¹ Dále se setkáváme s užitím protetického *v* na začátku slov, například ve chvíli, kdy Tomáš

²⁰ BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 15.

²¹ Tamtéž, s. 16.

vysvětluje nadporučíkovi, že Marjánku objímá mimoslužebně: „*Vono to vlastně nemuselo být – ale to už je taková mužská přirozenost.*“²² Neméně časté je také zjednodušování hlásek, opět pro příklad využiji Tomášovu repliku. Tentokrát se rozčiluje, protože ho nikdo po statkářově domě neprovede: „*A co já? Mne nepozve? Abych si okouk svůj pokoj?*“²³ Často jsou užívána i počesttlá slovní spojení jako *oberlajtnant se interesíruje*.²⁴

Autoři si také rádi hrají s češtinou. Například když se Rézinka v převlečení seznamuje s Tomášem Fukem, který by na jejím místě zalehl do peřin a spal:

Tomáš: *Že by tě to bavilo – že tě kostra nebolí po takovém marši – já bejt tady doma jako ty, lehnu si do cejchy a spím do soudného poledne -*

Rézinka (rozjařena plácne ho do ramene): *A to zas já ne, kamaráde – jak se jmenuješ?*

Tomáš: *Tomáš Fuk.*

Rézinka: *To není fuk – já bych rád věděl, jak se jmenuješ?*

Tomáš (se směje): *Tomáš Fuk – Fuk – Fuk – rozumíš a jak ty?*²⁵

Hra s jazykem a znalost historie je patrná také v replikách plukovníka, který se vyjadřuje o tetě Eleonoře jako o ženě, která si pamatuje Napoleona nebo pro ni užívá označení jako *stará panna Orleánská*²⁶ či *staré mausoleum*.²⁷

4.2 MÁRINKA ZE STARÉ MYSLIVNY (1934)

Další analyzovanou hrou bude *Márinka ze staré myslivny* z roku 1934. Vybrala jsem ji proto, že jako jediná z dostupných her končí trochu překvapivě, než jak by mohl divák po zkušenostech s Branaldovými hrami očekávat.

4.2.1 POSTAVY

Hlavní postavou je Márinka, dcera nadlesního Roubala. Je to mladé, živé děvče. Povahu má veselou a živou. Je velmi usměvavá a hezká, neboť má hned čtyři nápadníky, kteří by ji chtěli za manželku. Zároveň je rázná a má sílu, je nebojácná.

²² BRANALD, Richard. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen. J. Rosendorf, 1932, s. 16.

²³ Tamtéž, s. 17.

²⁴ Tamtéž, s. 19.

²⁵ Tamtéž, s. 19.

²⁶ Tamtéž, s. 25.

²⁷ Tamtéž, s. 69.

Mladý statkář, Emanuel Humprecht, se po letech strávených v cizině vrací domů. Jde o sympatického a příjemného muže, který má v úctě svého starého otce a poslechne jeho přání, ačkoli je zamilovaný do Márinky. Má sportovní postavu a dobře střílí.

Nadlesní Roubal je statný a rozvážný muž kolem padesáti pěti let. Nechá Márinku, aby si ze všech ženichů vybrala sama, protože věří, že je rozumná a vybere si správného. Jeho otec i děda pracovali na stejné pozici, jako nyní on. Je to rodinná tradice, která bude pokračovat, jak doufá. Ze vzniklé situace je nešťastný, protože ho trápí vidět svou jedinou dceru nešťastnou. Zároveň se také bojí o vlastní živobytí.

Šišlavý, vtíravý mladý muž, který se až extravagantně obléká a všem je protivný, se jmenuje Nohava. Je jeden z mnoha Márinčiných nápadníků.

Další nápadník se jmenuje Jelítko. Má tmavé vlasy a knírek. Jeho užívání některých českých slov je zdrojem nejedné komické situace, neboť není původem Čech, a tak mu čeština dělá problémy. Ale je to milý mladý muž, který zatím nemá žádné zkušenosti s láskou. Je spíše nesmělý, ale do Márinky upřímně zamilovaný.

Pekař Bochánek jezdí na Šumavu na letní byt. Kdysi se oženil s vdovou po pekaři Špínovi a manželka hned přejmenovala Pekařství Špína na Pekařství Bochánek. Jeho manželka již ale zemřela a Bochánek by za pultem svého pekařství rád viděl Márinku, jako svou novou a hlavně mladou a hezkou ženu. Pekař trpí nejednou nemocí a je těžké určit, zdali jsou skutečné nebo nikoli.

Jediným mladým mužem, který netouží po Márince, je Jitrnička. Mladík, který když vstoupí na scénu, hned všechny pobaví. Mluví velmi živě, je akční a ničeho se nebojí. Je zamilovaný do Pepči, služky v myslivně. Pepča je věkově podobně stará jako Márinka. Je o něco baculatější a drzejší, ale stejně veselá a hodná.

4.2.2 DĚJ

V prvním jednání se nacházíme na mýtině u myslivny nadlesního Roubala. Na scénu přichází Jitrnička s rancem na holi a zpívá písničku o své milé Pepičce, která během chvíle vchází na scénu také. Jitrnička je nadšený, že ji vidí, a chce ji obejmout a políbit. Pepička je ale chladnější a říká Jitrničkovi, že by měl zase rychle odejít, protože nadlesní Roubal nemá rád, když tady vidí Jitrničku jen tak se potulovat. Zároveň mu říká, že kdyby měl konečně pořádnou práci, mohli by spolu šťastně žít.

Na scénu přichází nadlesní Roubal a skutečně není nadšený, že na mýtince u myslivny vidí Jitrničku. Nelíbí se mu, že plete Pepče hlavu, ale po jejím monologu si uvědomí, že mu Pepča v myslivně jako služebná navždy nezůstane. Jitrnička prosí Roubala o práci, ale ten mu odpovídá, že pro něj nic nemá. Lidí má dost a práce v lese je málo. Hypochondrický pekař Bochánek, který přišel s Roubalem, nabízí Jitrničkovi, aby s ním šel na houby. Dokonce mu za jeho čas a společnost i zaplatí. Jitrnička souhlasí, ale zároveň se nevzdává a ptá se nadlesního, jestli vskutku nebude žádná práce ani teď, když přijel mladý velkostatkář Emanuel Humprecht. Roubal netuší, že se mladý hrabě po dvanácti letech v cizině zase vrátil domů. Rychle se snaží upravit, neboť se domnívá, že se s mladým pánem brzy setká.

Mezitím přichází zvesela i Roubalova dcera Mária, na kterou se Bochánek dívá „s rozkoší jako starý medák na květinu“.²⁸ Mária se snaží Bochánka potěšit, že není jen starý a nemocný muž, ale pekař je jiného názoru a vypráví jí o své nebožce ženě a o svých nemocech. Mária si myslí, že všechny nemoci jsou jen vymyšlené. Říká Bochánkovi, že kdyby měl správnou ženu, všechny nemoci by zmizely. Bochánek trochu pookřeje a svěří se jí, že už si na jednu dívku myslí, ale že si netroufá ji oslovit.

S puškou přes rameno přichází Jelítko, myslivecký pomocník, který je také zamilován do Mária. Po chvíli přichází další nápadník, a sice Nohava, prodavač voňavek. Začnou se dohadovat, který z nich si Mária vezme za ženu. Ta se naštve, protože nechce ani jednoho z nich, a vyprovodí je z myslivny pryč. Roubal zatím odešel na zámek, aby se shledal s hrabětem, a Bochánek si začíná myslet, že on by mohl získat srdce mladé Mária. Rozhodne se tedy začít sportovat.

Ozvou se dvě rány z pušky. Mária se zlobí, že někdo pytláčí přímo u jejich hájovny. Jen co se s údajným pytlákem setká, hned mu vynadá, že pytláčit se nesmí, a chce po něm pokutu sto korun. Mária nepoznala, že údajný pytlák je sám hrabě Emanuel. Mladý pán ale nechce být prozrazen a vydává se za sluhu. Zamilují se do sebe a Emanuel slíbí, že se další den vrátí i se stokorunou.

Ve chvíli, kdy zůstane Emanuel na scéně sám, přichází Jitrnička. Oba muži se skamarádí a Emanuel Jitrničkovi slíbí, že se za něj u mladého hraběte přimluví, aby dostal dobře placenou práci. Jitrnička mu na oplátku slíbí, že se za něj přimluví u Mária. Jitrnička doprovází Emanuela na zámek a na scéně se v té chvíli opět objeví Jelítko

²⁸ BRANALD, Richard. *Mária ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934, s. 13.

s Márinkou, která ho prudce odmítá a vyhání ho z myslivny. Když se Jitrnička vrátí, vypráví Márince, že je do ní Emanuel zamilovaný a že jí posílá tisíce hubiček. Z takové informace má Márinka velkou radost a hned Jitrničku za tak dobrou zprávu políbí na tvář. Dojde ale k nedorozumění, protože je spatří jak nadlesní Roubal, Márinčin otec, tak Pepička, Jitrničkova milá. Jitrnička je vyhnán z myslivny a nedostane ani šanci situaci vysvětlit.

Na začátku druhého jednání dojde k vysvětlení, proč Márinka líbala Jitrničku, a Pepče se velmi uleví:

Nadlesní: *Ale jdi, hloupá huso, už jsem ti přece řekl, že to bylo nedorozumění. Co by taky Márinka viděla na tvém Jitrničkovi?*

Pepča: *Proč ho tedy líbala?*

Nadlesní: *Márinka mi vše vyprávěla. Zamilovala se do někoho a z radosti líbala každého, kdo jí přišel do rány.*

Pepča: *A proč líbala Jitrničku a ne pana Jelítka?*

Nadlesní: *Protože nechce Jelítka.*

Pepča: *Aha, chce Jitrničku.*

Nadlesní: *Ani Jitrničku, ani Jelítka, ona vepřově nerada. Koho chce, nevím, nemohu to z ní dostat, ale rozhodně to není tvá Jitrnička. Tu si udělej pro sebe se zelím.*²⁹

Nadlesní Roubal se chystá na Horní paseku, protože mu mladý hrabě vzkázal, že chce jít na kontrolu lesa a vyžádal si jeho doprovod. Bochánek stále v domnění, že by ho Márinka mohla milovat a stát se jeho manželkou, přichází v mysliveckém kabátu. Celkově se snaží vypadat velmi svěže a mladě. Bochánek Márince vysloví své city a sdělí jí, že by s ní velmi rád vstoupil do manželství. Márinka ho odmítá a povídá mu, že ke šťastnému manželství nestačí jen celý den pojídat žloutkové věnečky.

Emanuel přichází za Márinkou, aby jí dal stokorunu a vzal si pušku a klobouk, který si nechala pro případ, že by pokutu nezaplatil. Emanuel ale stokorunu donesl a po hubičce, kterou Márince dá, si oba vyznají lásku a v objetí odcházejí ze scény. Mezitím se Pepča snaží usmířit s Jitrničkou, který ale dělá drahoty a tváří se uraženě. Říká, že Pepče odpustí až v neděli, protože bude vařit husu se zelím. Dnes jsou totiž šklubanky a ty

²⁹ BRANALD, Richard. *Márinka ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934, s. 34.

Jitrnička nemá rád. Na scénu přichází i Jelítko a posteskuje si jim, že ho Mária nechce za muže a stále ho odmítá.

Nadlesní Roubal se vrací do myslivny velmi naštvaný. Od rána čekal na mladého hraběte, a ten se neukázal. Myslivna je ale prázdná, Pepča i Mária jsou pryč. Jediný, kdo se opět ukáže, je Nohava, který chce Mária za ženu. Roubal mu vysvětluje, že rozhodnutí je na dceři a že on jí do námluv mluvit nebude. Zároveň přichází Jelítko, který chce Roubala také poprosit, aby se za něj u dcery přimluvil. Do třetice přichází ještě Bochánek, který Roubalovi oznamuje, že se s Mária vezmou, protože v sobě našli zalíbení. Konečně se na scéně opět objevuje Mária s Emanuelem. Roubal Emanuela hned pozná a ten je tedy vyzrazen. Omlouvá se své milé, že jí neřekl pravdu hned na začátku, ale že si jen musel ověřit, zdali jsou její city upřímné. Žádá Roubala o dceřinu ruku a je přesvědčený, že starý pan hrabě bude se svatbou souhlasit. Roubal je ale jiného názoru a obává se, že bude i s Mária z panství vyhnán.

Třetí jednání se odehrává o tři dny později. Nadlesní Roubal se vrací ze zámku, kde prosil starého hraběte, aby ho s dcerou nepropouštěl ze služby. Mária se ptá, viděl-li otec i Emanuela, ale Roubal ho neviděl. Jen se od hraběte dozvěděl, že Emanuela okamžitě pošle do ciziny, aby nedošlo k nějaké nehodě. Mária je nešťastná a tvrdí, že se nikdy nevdá a už ani znovu nezamiluje. Ve chvíli, kdy jí otec říká, že čas všechny rány zahojí, přichází na námluvy opět Nohava. Mária už dochází trpělivost a naposledy Nohavovi řekne, že si ho nikdy nevezme a ať už se do myslivny nevrací. Jen co je Nohava důrazně vyprovoděn, přichází Bochánek. Už nesrší energií a zdravím jako před třemi dny. Došlo mu, že si ho Mária nevezme. Opět zestárl na svých šedesát let a ke všem jeho starým nemocem přibyla jedna nová (problémy s ledvinami).

Emanuel se přišel rozloučit s Mária. Ze strachu o otcův život se rozhodl, že poslechne jeho rozhodnutí, odjede do Maďarska a ožení se tam s dcerou hraběte Hétványiho. Mária domlouvá, aby se provdala za Jelítka a byla matkou, protože „*v kruhu rodinném najdeš novou lásku k svým dětem. Takové výborné děvče musí se státí matkou.*“³⁰ Před svým odjezdem povýšil ještě Jelítka na hajného a Jitrničku na lesního. Mária konečně svolila, že se stane Jelítkovou ženou, a prosila ho odpuštění, že ho prve tak odmítala. Jelítko je šťastný a Mária odpouští. Jitrnička se konečně usmíří s Pepčou a všichni dohromady plánují, jak budou společně žít v hájovně.

³⁰ BRANALD, Richard. *Mária ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934, s. 63.

4.2.3 PROSTŘEDÍ

Děj se odehrává před myslivnou nadlesního Roubala uprostřed lesů na Šumavě. Při pohledu na jeviště se vlevo nachází myslivna a před ní lavička. Vpravo jsou stromy a další lavička. Přes celou zadní část scény je les s potokem, který je orámován keři a balvany. V pravé části potoka je vedena lávka se zábradlím, po které většina postav přichází či odchází. Scéna je pro všechna tři dějství stejná. Hra je zasazena do několika dní. První a druhé dějství probíhá během dvou dnů, třetí dějství je o tři dny později.

4.2.4 KOMPOZICE

Hra je opět členěna do tří jednání. První jednání obsahuje devět výstupů a čtyři písně, druhé se skládá z šesti výstupů a pěti písní a poslední jednání má šest výstupů, jeden refrén z předchozí písně a dvě písně nové.

Kompozice hry je chronologická. Děj se odehrává postupně o nejstarší události po nejnovější.

4.2.5 JAZYK

V této divadelní hře je opět užit převážně hovorový jazyk. Jednotlivé postavy spolu komunikují běžně mluvenou češtinou. Můžeme se setkat s onikáním, diftongizací ý > ej, protetickým v na začátku slova. A vše můžeme najít v jedné replice Jitrničky, když říká Roubalovi: „*Voni nevědí, že mladej pan velkostatkář Emanuel Humprecht přijel včera z ciziny domů?*“³¹

Zajímavá jsou i jména jednotlivých postav, neboť v některých případech můžeme mluvit o nomen omen. Postava nadlesního se jmenuje Roubal a pražský pekař je Bochánek. Jitrnička a Jelítka patří k sobě, proto se v závěru hry z jednoho stane lesník a z druhého hajný. Při oslovení pana Nohavy mě hned napadá, že je ohavný. A skutečně je tak i popisován.

Zdrojem mnoha komických situací je postava Jelítka a jeho čeština.

Jelítka (nadšeně): *Z lásky – jémankote – kdyby Márinka na mne žárčila, já bych byl strašně blázen-*

Jitrnička: *Snad blažen?*

Jelítka: *Da, da – blažen – ale ona pořád: „Nechci vás, jděte, nemluvte o malování-*

³¹ BRANALD, Richard. *Márinka ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934, s. 12.

Pepča: - o milování –

Jelítko: *Da, da, o milování – a já bych ji tak zmaloval, kdyby chtěla.*

Jitrnička: *Co? Zmalovat ji chcete, chudáčka?*

Jelítko: *No – tento – milovat (rozevře náruč) – když já se neumím někdy honem vydřít –*

Jitrnička: - vyjádřit –

Jelítko: *Da, da, vyjádřit. Ona je na mne opravdu zlá, ale já ji tím víc ljubím. Když se hněvá, ona ji očička jen jen jikry –*

Jitrnička: - jiskří –

Jelítko: *No, jiskří, da, da – inu, moc jí to šušlí.*

Jitrnička: - sluší-³²

Hra s jazykem je vidět v promluvách Jitrničky, který odmítá jít na houby v devět ráno, neboť „najdeme houby a ne houby.“³³ A hezké přirovnání řekne Bochánek, který vypráví Márince, jak se seznámil se svou nebožkou manželkou: „Jednou u řeky chystám se ke skoku – ale sotva jsem vlez tak po kolena do vody, chytí mě neočekávaně milá pekařka ze zadu a praští se mnou do vody. Začne na celé kolo řvát: „Pomoc, on se topí, pomoc!“ Chci se jí vymknout, ale marně, ruce měla jako kleště, svírala mne a řvala: „Pomoc, toneme oba dva,“ ačkoliv jsme leželi na mělčině a plácali se jako dvě velryby v umyvadle.“³⁴ Postava Nohavy neustále šišlá a když si nadlesní potřebuje ulevit, zakleje tisíc chcíplých veverek.³⁵

4.3 ANČA KOMEDIANTKA (1937)

Třetí analyzovanou bude *Anča komediantka* z roku 1937. Jedná se o jednu z prvních her, kterou napsal Adolf Branald sám. Děj hry se odehrává v podvečer prvního máje před domem továrníka Rameše.

4.3.1 POSTAVY

Ústřední postavou třetí analyzované hry je Anča. Dívka, která celý život vyrůstala se svým bratrem a živili se jako komedianti. Takový život se jí ale nelíbil a byla vděčná za

³² BRANALD, Richard. *Márinka ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934, s. 46.

³³ Tamtéž, s. 11.

³⁴ Tamtéž, s. 14.

³⁵ Tamtéž, s. 19.

příležitost, kterou jí Rameš dá. Je to milé a mladé děvče, které se snaží každého potěšit a být s ním zadobře. Anča je poctivá, upřímná a snaživá dívka.

Ing. Jiří Rameš (dále jen Jiří), mladý muž zajímavý se více o práci než o svůj život. Zpočátku nedůvěřivý k cizince v jejich domě, ale postupně se do ní zamilovává. Ke konci hry už je rozhodnutý bojovat za lásku. Je přesvědčený, že mladí lidé potřebují k životu i lásku a ne jen práci. Na první pohled může působit jako nepříjemný a zlý člověk, ale je to jen maska, za kterou se schovává. Všechna zamilovanost a touha je pro něj nová a on je pomalu zpracovává a učí se s nimi žít.

Továrník Rameš (dále jen Rameš) je starší muž, který toho v životě hodně dokázal. Vybudoval fungující továrnu a vychoval sám syna, když mu manželka zemřela. Než potká Anču, cítí se starý a nemocný. Před služebnou si schovává cigarety a poslušně pije heřmánkový čaj, který mu pravidelně připravuje. Jeho jedinou radostí je tajné kouření cigaret s Jeanem. Jakmile u nich ale začne bydlet Anča, cítí se zase mladý a plný síly. Je ochotný o ni bojovat i s vlastním synem. Nakonec ale ustupuje mladé lásce, odjíždí a vrací se zpět do vedení firmy.

Májová je služebná v Ramešově věku. Pečlivě se o něj stará a doufá, že jednou společně zestárnou. Své pečovatelské chování ale značně přehání. Často si listuje v lékařských knihách a má obavy z nemocí, které se v jejich krajině ani vyskytovat nemohou. K Anče je nejdříve chladná a odměřená, ale i ona si k ní časem najde cestu a má ji ráda.

Jean, sluha, který továrníka podporuje ve všech jeho nešvarech. Je upřímný a věrný. Nikdy nebyl ženatý, ani zamilovaný. Celý život pracuje u Ramešových a má svou práci rád.

Karel je Anči bratr a je její pravý opak. Zlý, prolhaný mladý muž, který vymýšlí způsoby, jak nejrychleji zbohatnout bez práce. Nebojí se lhát, nebo krást.

4.3.2 DĚJ

V prvním jednání se setkáváme se služebnou Májovou a mladým sluhou Jeanem (Jendou). Májová si stěžuje, že našla u pana továrníka Rameše cigarety. Zároveň si v noci všimla, že má Rameš zelená chodidla, a hned si v lékařské knize vyhledala, jakou další nemocí Rameš trpí. Je to raťa- paťa z Afriky. Rameš celou situaci se zájmem a s pobavením pozoruje. Oznámi Májové, že africkou nemocí netrpí, neboť měl v noci zelené ponožky a

jeho chodidla jsou tedy naprosto v pořádku. Poprosí služebnou, aby mu uvařila heřmánek, a zůstane s Jeanem o samotě. Jean připálí Ramešovi cigaretu a zpod lavičky vytáhne džbánec piva. Rameš se přizná, že už se cítí opravdu jako starý muž a že se rozhodnul předat svému synovi všechny podniky a odejít na výminek. Jean je zklamaný, protože zastává názor, že všechny nemoci, kterými jeho pán trpí, jsou jen výmyslem Májové. Zároveň je rád, že je pánův spiklenec, a dodává mu chuť do života. Najednou oba muži uslyší volání o pomoc. Příběhne venkovský chlapec, který vyděšeně volá, že nějaká žena skočila do rybníka.

Rameš na nic nečeká a běží k rybníku. Mezitím přichází na scénu jeho syn, Ing. Jiří Rameš, který vypije heřmánek, původně určený pro otce, a vyslechne si starosti paní Májové ohledně neposlušnosti starého Rameše jako pacienta. Mladý pán slíbí, že otci domluví.

Tonoucí dívku zachrání sám Rameš a nyní společně přicházejí k domu. Dívka stále opakuje, že se nikoho o záchranu neprosila a že chce umřít. Rameš jí otcovsky poví, že se jí na nic vyptávat nebude a ať si u nich odpočine a dosyta se nají. V tom přichází na scénu i jeho syn Jiří. Rameš je nadšený, že syna vidí, a říká mu, že by Jiří na jeho místě reagoval určitě stejně. Jiří pochybuje a starý Rameš je zklamaný.

Rameš (vezme ho pod paží, vede kupředu): *Tak, tak. Pojd' sem, hochu, ať si tě prohlédnu - (prohlíží si ho) - vida, zmužněl jsi – zmoudřel - hotový muž. Ale pamatuji si, když jsi byl malý - šlápl jsi psovi jednou na ocas - a brečel jsi lítostí celý den. Tenkrát měl u tebe i bídný psí život cenu. Dnes všem jsi dospělý. A lidský život nemá dnes pro tebe ceny ani toho psího ocásku.- Inu, stárneme, měkneme- naše děti neznají sentimentalitu.*³⁶

Jiří se zastydí a potřese otci rukou se slovy, že jednal správně. Povídá mu, jak se daří obchodům. Najednou jsou vyrušeni Ančiny bratrem Karlem. Rameš se ho vyptává, proč se dívka topila, a Karel mu vypráví o těžkém životě komediantů. Starý pán se rozhodne, že u nich Anča zůstane, a nabízí Karlovi peníze, aby si mohl zařídit nové komediantské číslo bez sestry. Když si Karel řekne o pět tisíc, vybíhá z domu Anča. Karel je našťvaný, protože mohl dostat spoustu peněz, chytne Anču za ruku a smýkne s ní na zem.

³⁶ BRANALD, Adolf. *Anča komediantka*. Praha: A. Neubert, 1937, s. 14.

Jiřího takové jednání našťve, vytrhne otci z ruky stokorunu, dá ji Karlovi a vyžene ho ze dvora. Anča u nich teď může zůstat tak dlouho, jak jen bude chtít. Minimálně však do doby, než si zmíněnou stokorunu odpracuje. Anča je šťastná, že se nemusí vrátit k bratrovi, proto se rozhodne říct Ramešovým pravdu. V rybníce se netopila doopravdy. Byla to jen hra, kterou předvádí v každé vesnici, aby ji někdo zachránil. Zachránce se cítí jako hrdina a ostatní lidé na ni pak vybírají peníze, aby jí pomohli. Rameš se cítí hloupě a Anča chce odejít za bratrem. Nakonec se ale domluví, že u nich zůstane a bude si vydělávat poctivou prací. Anča je nadšená.

Ramešův syn ale dívce nevěří a diví se otcově bezmezná důvěře, kterou zakládá na tom, že má Anča upřímné oči. Rameš se rozhodne synovi dokázat, že má pravdu, a položí na stůl své staré a cenné hodinky se slovy, že si jich Anča určitě ani nevšimne. Po chvíli dívka přichází a chystá se čistit boty. Oba muži odcházejí do domu a dívka zůstává se svou prací sama. Celou dobu ji ale pozoruje její bratr Karel. Když zůstane Anča o samotě, vyskočí bratr z úkrytu a povídá jí, že svou roli hraje dobře. Že by dokonce mohla přimět starého pána, aby se do ní zamiloval, protože by z toho měli spoustu peněz. Anča je z takového plánu otřesená a Karlovi se postaví. Řekne mu, že nic takového dělat nebude a že už se k němu a jeho komedii nevrátí. Karel si všimne na stole ležících hodinek, které bez zábran sebere a odchází. Anča se rozhodne odejít s ním.

Po chvíli opět přichází Jiří s otcem. Hodinky na stole nejsou. Starý Rameš je zklamaný během jednoho dne již podruhé a myslí si, že už je moc starý, a rozhodne se všechny podniky předat Jiřímu okamžitě. Když spolu odejdou do zahrady, vrátí se Anča a položí hodinky na místo, kde původně ležely. Rameš chce po dívce vysvětlení, jak se hodinky objevily zpět na stole. Dohnalo ji špatné svědomí? Anča mu poví, že hodinky ukradnul její bratr a že ona mu je vzala a vrátila je zpátky. Ještě chvíli si povídají a Anča Rameše přesvědčí, že není starý a nemocný. Slíbí, že ho naučí jezdit na koni, plavat, tančit a že spolu budou běhat bosí v trávě.

Druhé dějství se odehrává o dva měsíce později. Továrník Rameš přizná Anče své city a zeptá se jí, zdali se stane jeho ženou. Anča je na rozpacích a neví, co odpovědět. Rameše si váží a je mu vděčná, že ji zachránil před komediantským životem. Se svatbou tedy nakonec souhlasí.

Rameš, Jiří a Anča si vyjedou na koních. Rameš z koně ale spadne a Jiří celou situaci Anče vyčítá. Nelíbí se mu, že z jeho důstojného starého otce dělá mladého jinocha, který

si může akorát ublížit ošklivým pádem jako dnes. Jiří s Ančou se hádají tak dlouho, dokud jí Jiří žertem nenabídne pistoli k zastřelení sebe samé, protože jinak by mohla zvolit utonutí v rybníce a to už všichni znají. Anča zbraň klidně přijímá:

Anča: Jste nejošklivějším člověkem, s kterým jsem se kdy setkala. Ale to nevadí, abych vám nepoděkovala za váš rychlý a ušlechtilý návod. Měl jste se mnou tolik nepříjemností, ubohý, předčasně ustaraný mladý muž. Ale jsem- li schopna ještě nějakého citu v poslední chvílince- tedy je to nenávisť a hluboké, upřímné opovržení. S vámi, protivo, abyste nebyl na omylu.-³⁷

Anča odchází se zbraní do lesa a Jiří ji přeje šťastnou cestu. Sám pro sebe si říká, že se zase všichni uvidí při společné večeři.

Na scénu přichází zraněný Rameš, který odmítá ležet v posteli. Jean přiběhne a vyplašeně povídá továrníkovi, že právě viděl běžet rozrušenou Anču s revolverem k lesu. Jean běží za Ančou a Rameš se začíná hádat s Jiřím, neboť se mu syn bez okolků přizná, že tu zbraň dal Anče on sám. Hádají se do té doby, než se Anča vrátí s Jeanem z lesa. Uklidní Rameše, že neměla v plánu si ublížit. Jen seděla pod stromem a čekala, až ji půjdou hledat. Továrníkovi se velmi uleví, jde si tajně zakouřit a přikáže Jiřímu, aby Anču prosil o odpuštění. Když zůstane Anča s Jiřím sama, začínají se opět hádat. Dívka už to nevydrží a zeptá se Jiřího, proč ji tak nenávidí. On je její otázkou zaskočený a odpoví jí, že ji má ve skutečnosti moc ráda. Dlouze ji políbí a odběhne pryč. Anča zůstane na jevišti sama. Přichází Jean, aby jí pověděl, že Rameš odpočívá v altánku. Dívka se mu nešťastně svěří, že je zamilovaná do někoho jiného. Ne do Rameše, který je o třicet let starší než ona. Jean si myslí, že se zamilovala do něj. Má z toho radost a je ochotný opustit službu, vzít si ji za ženu a vychovat s ní společně spoustu dětí. Anča mu ale v rozpacích poví, že o něm nemluvila.

Jiří oznámí otci, že se musí zase vrátit pracovně do ciziny. Otec doufá, že syn neodchází kvůli nedorozumění s Ančou, ale Jiří nechce být sentimentální. Poprosí otce o všechny podklady na cestu a je rozhodnutý další den ráno odjet. Zatímco Rameš připravuje synovi listiny, Jiří se opět potkává s Ančou. Jejich vzájemné vyznání citů vidí a

³⁷ BRANALD, Adolf. *Anča komediantka*. Praha: A. Neubert, 1937, s. 42.

slyší i otec, který právě vychází z domu. Oznámí Jiřímu, že další den ráno okamžitě odjede. Anče poví, že o ni bude bojovat a že se jí nevzdá.

Třetí jednání se odehrává druhý den ráno. Anča vyšívá na lavičce, povídá si s Jeanem a do toho přichází Jiří. Jde jí oznámit, že požádá otce o povolení k sňatku a že se vezmou. Jiří si totiž myslí, že se otec zlobil, protože měl se synem jiné plány a měl pro něj jinou manželku než bývalou komediantku. Anča mu ale řekne pravdu, a sice že otcí slíbila stát se jeho ženou. Na scénu přichází Rameš. Jiří s ním debatuje o tom, že mladí lidé nepotřebují kariéru, ale lásku. Otec ho nechce poslouchat. Jiří odchází a Rameš se ptá Anči, zdali ho má alespoň trochu ráda. Ona mu upřímně odpoví, že se o lásku opravdu hodně snaží a zoufalá odchází do domu.

Anča si sbalila kufřík s věcmi a loučí se s Májovou. Rozhodla se znovu vydat na cestu a doufá, že na ni Jiří i Rameš zapomenou. Zatímco ji Májová kus cesty doprovází, Rameš si sbalil své věci a chystá se na cestu do Prahy. Rozhodl se totiž přestat bojovat o neopětovanou lásku. Rameš si vezme na starost fungování továrny a nebude již mladým bránit v lásce. Když odejde ze scény, vrátí se Májová a sedá si na lavičku. Přijde za ní Jean, aby jí pověděl, že pán odjel. Ona je z toho v šoku, protože právě na cestu vyprovodila Anču. Ve chvíli, kdy se shodnou na tom, že zůstala jen Májová, Jean a Jiří, vychází mladý pán v cestovním plášti se sbaleným kufrem a chce se vydat na nádraží. Jean mu po půl hodině může konečně předat dopis, ve kterém se s ním i Ančou otec loučí, žehná jim a doufá, že z něj udělají brzy dědečka. Jiří se raduje a chce hned mluvit s Ančou a všechno jí povědět. Ale Májová mu poví, že už u nich není, protože se vydala do světa. Jiří je smutný a myslí si, že zůstal na světě sám. V tu chvíli ale přichází Anča. Rameš ji potkal na silnici, vše jí řekl a poslal ji zpátky k Jiřímu s prosbou, ať ho má celý život hodně ráda.

4.3.3 PROSTŘEDÍ

Děj této hry se odehrává před venkovským sídlem továrníka Rameše. Při pohledu na jeviště se na levé straně nachází dům, který je obklopen lesní zahrádkou a před domem stojí stůl a dvě židle. V pravé části jeviště se nachází stromy a keře. Jeden strom je dominantnější a stojí pod ním další lavička. V zadní části jeviště je vidět les a před ním plot s vchodem uprostřed. Scéna je pro všechna tři dějství stejná. První a druhé dějství dělí dva měsíce. Třetí dějství se odehrává den po dějství druhém.

4.3.4 KOMPOZICE

Hra je rozdělena do tří jednání. První i druhé jednání má devět výstupů, třetí sedm výstupů. V této hře žádné písňové pasáže nenacházíme.

Kompozice hry je chronologická. Děj se odehrává postupně od nejstarší události po nejnovější.

4.3.5 JAZYK

Jazyková stránka není v případě této hry bohužel příliš zajímavá. Veškerá hravost s jazykem je pryč. Všechny postavy mluví téměř stejně spisovným jazykem, což působí poněkud nepřírodně. Je nezvyklé, aby služebná, komediantka a vzdělaný mladý Rameš mluvili bez jakéhokoli rozdílu. Jediný, kdo mluví obecnou češtinou, je Karel. Opět v jeho promluvách nacházíme diftongizaci ý > ej a tentokrát vložené j. Například když si přijde pro sestru k Ramešovým:

***Karel:** Tak žádný dlouhý řeči, starej pane, a přiveďte holku. Jsme chudáci - od komedije – a máme před sebou ještě dlouhou cestu.³⁸*

Jméno Jean má poznámku o výslovnosti ve scénické poznámce. Párkrát se v textu vyskytlo onikání, ale už není užito tak často jako v předchozích hrách.

4.4 KRÁL MUZIKANTŮ (1938)

Závěrečnou analyzovanou hrou bude *Král muzikantů* z roku 1938. Jde o poslední divadelní hru, kterou Adolf Branald v této životní etapě napsal.

4.4.1 POSTAVY

Král muzikantů, Jan Javorský, se po letech vrací do rodné vesnice. Je to třicetiletý muž, který nikdy nezapomněl na svou dětskou lásku. Právě kvůli ní před lety odcestoval a nyní se vrací. Stal se úspěšným houslistou, je známý po celém světě a velmi zbohatnul, takže jeho sňatku s dávnou láskou Evou na první pohled nic nebrání. V druhém jednání se seznamujeme s Janem jako s milým, veselým a srdečným mužem. Je šťastný, že se vrací domů. Ve třetím jednání, kdy se Eva provdá za starostu, se z něj stává zamlklý a nešťastný

³⁸ BRANALD, Adolf. *Anča komediantka*. Praha: A. Neubert, 1937, s. 15.

samotář, kterého téměř nic netěší. Všechny své peníze daruje na stavbu konzervatoře a před všemi svými vzpomínkami utíká do ciziny.

Eva je milá a elegantní dívka ve věku šestadvaceti let. Působí uzavřeně a zamlkle, zároveň je také dobrosrdečná a věrná. Deset let čekala, až se Jan vrátí ze světa. Kvůli jednomu nedorozumění se naštvála a natruc provdala za starostu. Lažanský Evu miluje velmi dlouho a je nadšený, když se svatbou konečně souhlasí. Celou dobu si ale uvědomuje, že ho Eva nemiluje tak moc, jako miluje Jana. Velmi ho to trápí a dokonce Jana sám požádá, aby opět odjel. Je to přímý muž, který se všemi jedná narovinu. Mluví-li s dědou Admirálem, je trochu drsný, ale není na něj hrubý.

Děda Admirál je starý námořník, který vlastní hospodu. Je mu již osmdesát let, ale stále je usměvavý a veselý. Má jen problémy s pamětí, což je velmi často zdrojem komických situací. Rád používá námořní výrazy, pozdravy a přirovnání. Ve svém věku je už trochu lehkomyšlný a nijak se netrápí tím, že má u starosty dluh. Věří, že se situace vyřeší sama.

Osmnáctiletá Marjánka pracuje s dědečkem v hospodě. Je to veselá a hezká děvče, které se líbí oběma muzikantům, Ferdovi i Lojzovi. Ona však nemá ráda ani jednoho, ale je potěšena, že oni ji mají velice rádi. Má ráznou povahu, dobré srdce a zamiluje se do Jana Javorského.

Ferda Motejl a Lojza Nohejl jsou vesničtí muzikanti. Charakterově jsou velmi odlišní. Zatímco Motejl je spíše zachmuřenější bručoun, Nohejl je veselejší a živější. Oba mají ale společnou lásku k hudbě a Marjance. Zároveň jsou oba nespělí a nedokážou Marjance říct, že ji milují. Ani jeden neumí hospodařit s penězi, neboť v hospodě pijí a jedí na dluh, který za celou hru nezaplatí. Na konci hry se stávají majiteli hospody a striktně se shodují, že v jejich hospodě se na dluh nic dávat nebude.

Pan Smith a jeho dcera Glorie přijedou do Čech, aby pozvali na turné krále muzikantů. Smith je asi padesátiletý muž, který se narodil na Slovensku a poté se odstěhoval do Ameriky. Vydává se za Američana, který česky téměř nerozumí, aby se dozvěděl i takové věci, které by před ním jiní lidé neřekli, kdyby věděli, že česky umí. Glorie je jeho dcera. Je to mladá, sympatická a bezprostřední dívka, která se zamiluje do obchodníka s hudebními nástroji. Zvonimír Budíček je o pár let starší než Glorie. Je upovídaný a ziskuchtivý. Když se ale zamiluje do Glorie, nevdá mu začít pracovat jako

obyčejný vrátný. Když se po několika měsících z Ameriky vrátí, je namyšlený, předvádí se a záměrně přehání a vše zveličuje.

Doktor Kaván je úředník ve středním věku. Uhlazený a dobře oblečený muž, který nosí klobouk a který nechápe, že Jan všechny jeho pracovní nabídky a pozvání na společenské akce odmítá.

4.4.2 DĚJ

Na začátku prvního jednání přichází na scénu Lojza Nohejl, zaťuká Marjance na okno, a když vykoukne, řekne jí, že jí to dneska moc sluší. Rád by jí řekl ještě něco, ale stydí se a uteče. O chvíli později zaťuká na okno Ferda Motejl a opět řekne Marjance, že jí to dneska moc sluší. Ta se zasměje a řekne, že to už je dneska druhý člověk, který jí to povídá. Motejl se zamračí, zjistí, že tím prvním byl Nohejl a ačkoli by Marjance rád řekl ještě něco, narazí si čepici níž do čela a odchází. Opět přichází Nohejl a zase zaťuká Marjance na okno. Marjánka už se zlobí a vyběhne z hospody. Nohejl by jí rád řekl, že ji má rád, ale než se vyjádří, přichází z Motejl a objednává pivo. Marjánka jim ale odmítá pivo donést, protože už mají v hospodě velký dluh, který ještě nezaplátili. Motejl s Nohejlem zůstávají na scéně sami. Přichází osmdesátiletý dědeček Admirál a ptá se, co si budou muži přát. Objednají si pivo, ale protože už je dědeček dost nahluchlý a zapomnětlivý, pivo nedostanou.

Přichází starosta Lažanský, aby jim oznámil, že je v utajení navštíví mistr Javorský, slavný virtuos a dirigent. Po deseti letech v cizině se přijede podívat do rodného města sám král muzikantů. Motejl s Nohejlem jsou nadšeni, protože je Jenda jejich starý kamarád a kdysi spolu hrávali v jedné kapele.

Na scénu přichází anglicky mluvící Smith a Glorie, kteří se také chtějí s králem muzikantů setkat a nabídnout mu angažmá v amerických divadlech. Ostatní se chvíli dohadují, co by bylo správné udělat. Jenda přijede inkognito, protože nechce, aby ho někdo poznal. Na druhou stranu hrát v Americe je obrovská příležitost, kterou by starému příteli neměli zatajit.

Dědeček Admirál vypráví Marjance, jak byl před deseti lety Jenda zamilovaný do slečny Evy, dcery statkáře. Oba se velmi milovali, ale Evin otec nechtěl dceru provdat za obyčejného houslistu. Jenda se tedy vydal do světa, aby si vydělal nějaké peníze. Během

dědečkova vyprávění přijíždí Eva z města. Admirál jí poví o Jendově příjezdu a Eva neví, zdali se z jeho příjezdu radovat nebo ne.

Na scéně se setkává starosta Lažanský s Evou a prosí ji, aby mu neříkala formálně starosto, ale Toníku. Eva v rozpacích souhlasí. Lažanskému se zvedne sebevědomí, osmělí se a požádá Evu, aby se konečně stala jeho manželkou. Eva se nedokáže rozhodnout, a tak uteče do statku. V tu chvíli přichází Zvonimír a nese dva kufry. Všichni se kolem něj seběhnou, vítají se s ním a navzájem se objímají. Zvonimír je mile překvapen tak vřelým uvítáním. Vyskočí na stůl a představuje se jako Budíček Zvonimír, obchodní zástupce hudebního závodu „Randál“. Všichni se smějí, protože se domnívají, že Zvonimír je Jenda, který hraje svou roli v přestrojení vsutku opravdově. Zatímco se všichni chtějí se Zvonimírem přivítat a zavzpomínat na staré dobré časy, obchodník dělá objednávky nástrojů, které si dědeček a Motejl s Nohejlem z legrace udělali.

Eva si chce o samotě promluvit se Zvonimírem. Říká mu, že na něj celých deset let věrně čekala, ale když ji Zvonimír odpoví „*To mne sice těší- ale nepomýšlím v dohledné době uvázat si ženskou na krk.*“³⁹ je rozhodnutá, že se provdá za starostu a hrdě odchází do statku

Zvonimír si vezme kufry a chystá se odejít. Odchytí ho ale Smith, který už připravil smlouvu ohledně turné po Americe. Ačkoli Zvonimír netuší, co bude v Americe dělat, smlouvu za tři tisíce korun nakonec podepíše.

V tmavých šatech a klobouku přichází Dr. Kaván, který chce pozvat krále muzikantů na slavnostní schůzi Akademie věd a umění, kde bude uvítán se všemi poctami. Zvonimír sice netuší, za co by se mu takové pocty mělo dostat, ale vidí ve schůzi šanci na prodej dalších gramofonů, a proto nadšeně souhlasí.

Ve druhém jednání, které se odehrává další den ráno, se konečně setkáváme s pravým Jendou, králem muzikantů. Jde v přestrojení za staršího muže s vousy, parukou a brýlemi a zpívá si píseň *Toulavé srdce*, kterou složil. Přichází ke statku a z dálky vidí, jak se Eva loučí s Lažanským. Když odjede, zeptá se Jenda starosty, kdo byla ta slečna, která právě odjela. Je zdrcen zprávou, že to byla starostova snoubenka, Eva Dvořáková. Lažanský je v dobré náladě a dá se s neznámým mužem do řeči. Poví mu, že je včera navštívil sám král muzikantů a že Eva konečně přislíbila, že se za starostu provdá. Jenda se

³⁹ BRANALD, Adolf. *Král muzikantů*. Praha: A. Neubert, 1938, s. 30.

podivuje, že se někdo jiný vydává za jeho osobu. Nahlas ale nic nepoví a představí se jako jeho přítel.

Jenda vyslechne konec rozhovoru Nohejla s Motejlem, že v neděli u muziky moc veselo nebude, protože se odstěhoval houslista a chybí jim člen kapely. Jenda se nadšeně přihlásí, že rád vypomůže. Muži se nejdříve tváří nedůvěřivě, protože bývali kdysi velmi populární kapelou a nespokojí se jen tak s někým. Nakonec ale souhlasí a Jenda se jim představí jako Franta. Když tři muzikanti odejdou, aby si poslechli, jak nový člen jejich kapely hraje, přichází za Admirálem starosta. Jde mu připomenout, že pokud do dvou měsíců nezaplatí dluh, který u něj má, půjde jeho hospoda do dražby a on se bude muset i s Marjánkou vystěhovat.

Na scénu přichází Glorie se Zvonimírem, který je nešťastný z toho, že neumí anglicky a nemůže si tak s Glorií pořádně popovídat. Rozhodne se tedy, že jí vyzná lásku česky a je velmi překvapený, když mu Glorie plyně česky odpoví, že ona ho má také ráda. Prozradí Zvonimírovi, že tatínek je původem Slovák, který se přestěhoval do Ameriky, kde se narodila Glorie, a že neznalost češtiny používají jako obchodní trik. Když si lidé myslí, že česky neumí, může se tatínek s Glorií dozvědět spoustu zajímavých obchodních tajností. Zvonimír se přiznává Glorii, že vůbec netuší, proč ho všichni nazývají králem muzikantů a že je z toho celý nesvůj. Glorie ho ale jen obejmě a poví mu, že před ní tuhle komedii s obchodníkem prodávajícím hudební nástroje přece hrát nemusí. Na scénu přichází i Jenda a zaslechne, jak Glorie oslovuje Zvonimíra jako krále muzikantů. Jenda jde drsně za Zvonimírem a chce si s ním promluvit mezi čtyřma očima. Vyslechne si Zvonimírův příběh a pochopí, k jakému nedorozumění došlo. Dohodnou se, že Zvonimír bude ještě chvíli hrát krále muzikantů a Jenda obyčejného houslistu Frantu. Společně odchází do statku.

Motejl s Nohejlem byli shodou okolností nedaleko a celý rozhovor Jendy se Zvonimírem vyslechli. Když Lažanský poprosí Zvonimíra, aby jim jako král muzikantů zahrál malou ukázkou, dělají vše proto, aby bylo jeho tajemství prozrazeno. Celou situaci ale zachrání Jenda, který přijde a řekne, že král potřebuje úplný klid, aby se mohl na hudbu plně soustředit. Domluví mu, že může hrát ze světnice na statku, zatímco ostatní budou poslouchat skrze otevřené okno venku před domem. Všichni jsou nadšeni. Motejl s Nohejlem už ale nevydrží držet tajemství v sobě a všem prozradí, kdo je skutečný král muzikantů a kdo jen podvodník. Jenda obhájí Zvonimíra, že on není podvodník. Celou dobu jim říkal pravdu, že je jen obchodník s hudebními nástroji, ale všichni věřili, že jde o

Jendu. Zvonimír se nejvíce bojí toho, že přijde o Glorii. Ale tatínek Smith není proti jejich manželství. Jen musí Zvonimír v Americe začít jako vrátný a postupně se vypracovat na lepší místo. Jan je rozhodnutý rodný kraj opět opustit a vrátit se do ciziny. Marjánka si ale moc přeje, aby nejezdil, a tak zůstane doma.

Třetí jednání se odehrává půl roku od druhého. Před hospodou stojí stará pohovka, kredenc, hodiny, hrnce a další věci. Dědeček nesehnal peníze na zaplacení dluhu a musí se do dvanácti hodin vystěhovat.

Po půl roce se vrací také Glorie se Zvonimírem a Smithem, který má pro Jendu novou nabídku na turné, tentokrát nejen po Evropě a Americe, ale dokonce i po Asii. S Jednou se ale nedá mluvit. Od doby, co se Eva provdala za starostu Lažanského, Jenda skoro nemluví a ani se nesměje. Všechny své peníze věnoval Akademii a Dr. Kaván nyní přichází za dvoumilionový dar osobně poděkovat. Za Jendovy peníze postaví v Praze hudební konzervatoř a Dr. Kaván přijel Jendovi nabídnout místo prvního ředitele. Jenda okamžitě odmítá a dokonce chce být vyškrtnut z oficiálního seznamu velkých mistrů. Netouží po slávě. Vyšel z lidu a zůstane mezi svými. Jenže když Jenda zjistí, že se dědeček musí přestěhovat, protože dluží starostovi dvanáct tisíc korun, rozhodne se přijmout Smithovu nabídku na turné. Dohodne se s ním na dvanácti tisících, ačkoli cena za jeho koncertování je mnohem vyšší. Všechny peníze, o které Smitha požádal, vymění za dědečkovy dlužné směnky u starosty. Hospoda je tedy opět Admirála a Jenda odjíždí do ciziny. Marjánka se rozhodne, že její místo je vedle Jendy a spěchá za ním na nádraží, aby neodjel sám. Když i děda zjistí, že jsou směnky zaplacené a Marjánka s Jednou jsou pryč, rozhodne se odjet s nimi. Hospodu předá Motejlovi s Nohejlem a spěchá na vlak, který všechny odveze na velké dobrodružství.

4.4.3 PROSTŘEDÍ

Děj se odehrává na vesnické návsi. Při pohledu na jeviště se vpravo nachází vstup do statku Lažanských. Vlevo je hospoda dědečka Admirála s nápisem *U Velryby*. Před hospodou stojí stůl a dvě židle. V zadní části jeviště je vidět zvonička a za ní náves. Scéna je stejná pro všechna tři dějství. První a druhé dějství se odehrává během dvou po sobě následujících dní. Třetí jednání je časově o půl rok později.

4.4.4 KOMPOZICE

Hra je opět rozdělena do tří jednání. První jednání je tvořeno jedenácti výstupy a pěti písněmi. V jednání druhém nalezneme deset výstupů a pět písní. Třetí jednání je složeno dokonce z dvanácti výstupů, ale pouze jedné písně.

Kompozice hry je chronologická. Děj se odehrává postupně od nejstarší události po nejnovější. Místy můžeme mluvit i o kompozici retrospektivní, neboť v některých pasážích jednotlivé postavy vzpomínají na již uplynulá léta.

4.4.5 JAZYK

O zpestření jazykové stránky hry se zasloužila postava dědečka Admirála. Jak jsem již psala výše, velmi často a rád používá námořnická oslovení, pozdravy a přirovnání. Například když se děda již poněkolkáté zdraví s Motejlem a Nohejlem: „*Ahoj, námořníci! Všechno na palubu – Kotvy dolů – plachty nahoru – co si budete vinšovat?*“⁴⁰ Motejl s Nohejlem si objednávají dvě piva, ale nechtějí, aby byla teplá: „*I vy piráti! – já mám přece pivo jako křen. Severní ledový moře je proti němu učiněný heřmánek!*“⁴¹ Admirálova další oblíbená oslovení jsou „*ty stará ponorko*“⁴² nebo „*plavčíku zeleně*“.⁴³ Ve chvílích, kdy je rozzlobený, říká našťavaně *tisíc ponorek a slanečků*.⁴⁴ Když odchází ze scény, pronese: „*Plachty dolů – kotvy nahoru – to bude zas jednou pravej mořskej candrbál!*“⁴⁵ Admirálova bezprostřednost a vtipnost je také patrná ve chvíli, si povídá s Budíčkem, který se vrátil z Ameriky a přehnaně o všem vypráví. Dědečkova trpělivost dosáhla své hranice: „*Ono je odsud' až podsud'. Všechno bych mu věřil: že mají v tý Americe ještě lepší čutálisty než Eská Slavie – ještě lepší pivo než plzeňský a ještě většího bejka než náš obecní – ale když mě, kluk proľhaná, tvrdí, že tam mají ještě větší daně než u nás – no, to přece už není možné.*“⁴⁶

V textu se opět setkáváme s diftongizací *ý > ej* u slov hovorových, například ve větě: „*Tak jste mi nějakej povědomej.*“⁴⁷ Dále se setkáváme s protetickým *v* na začátku slova, které lze doložit na replice dědečka Admirála, který se diví, že Jenda oslovován jako

⁴⁰ BRANALD, Adolf. *Král muzikantů*. Praha: A. Neubert, 1938, s. 10.

⁴¹ Tamtéž, s. 11.

⁴² Tamtéž, s. 15.

⁴³ Tamtéž, s. 77.

⁴⁴ Tamtéž, s. 26.

⁴⁵ Tamtéž, s. 18.

⁴⁶ Tamtéž, s. 67.

⁴⁷ Tamtéž, s. 40.

král: „*Tak von je z něj monarcha?*“⁴⁸ Častá je také absence hlásek na konci slov a užití expresivně zabarvených slov. Konkrétní příklad je opět v Admirálově replice: „*To je náhodou móc fajn – u starostů maj zítra zabíjačku – to bude Amerikán čubrnět na český jelítka!*“⁴⁹

Angličitna Smitha a Glorie je v textu psána foneticky. Dokonce je u jejich jména hvězdička s poznámkou pod čarou, že herci mají text vyslovovat tak, jak je psáno v textu.

⁴⁸ BRANALD, Adolf. *Král muzikantů*. Praha: A. Neubert, 1938, s. 13.

⁴⁹ Tamtéž, s. 16.

5 ADOLF BRANALD – DRAMATIK, NEBO PROZAIK?

Tato otázka se nabízí téměř sama. Branald napsal spoustu divadelních her, ale ještě více románů. V divadelním prostředí vyrůstal, miloval ho a neustále se k němu ve svých vzpomínkách vracel. Je tedy více dramatik? Zároveň napsal značné množství románů, které jsou mezi čtenáři známější než jeho divadelní hry. Některé knihy byly dokonce zfilmovány. Je tedy spíše prozaik?

Věřím, že odpověď na tuto otázku si každý čtenář udělá sám. Pro mě bude navždy představovat mnohostranně nadaného muže, který během svého života využil každou příležitost, která se mu naskytla. I v tomhle spatřuji velkou podobnost s jeho otcem, který také nikdy dlouho nevydržel na jednom místě. Adolf Branald vyzkoušel spoustu povolání. Nevím, zdali chtěl zkušenosti a zážitky, o kterých by později mohl psát, nebo jestli jen hledal práci, která by ho stoprocentně naplňovala a bavila. Faktem zůstává, že i když ze začátku nechtěl přímo pokračovat v otcových stopách a chtěl vyhovět matce a stát se pánem pod penzí, později se stal spisovatelem na plný úvazek a nikdy toho nelitoval.

Vrátím-li se k prvotní otázce, osobně vnímám Adolfa Branalda jako prozaika. Dramatikem byl v začátcích své spisovatelské dráhy a je to logické. Otec byl divadelní herec a režisér a Adolf ho velice obdivoval, proto se mu chtěl co nejvíce podobat. Navíc při psaní her spolu oba muži trávili spoustu času a z toho byl Adolf jistě nadšený.

Měla jsem možnost přečíst hry, které psali oba muži spolu. Zároveň jsem měla k dispozici i pár textů, které napsal Adolf pro ochotnické herce sám. Díky těmto rozmanitým zkušenostem mám tedy možnost hry trochu porovnat. Nepůjde o žádnou podrobnou komparaci, ale po přečtení všech her jsem si uvědomila pár snad zajímavých věcí.

Nálada se v jednotlivých textech pozvolna změnila. Hry, které psali Branaldové společně (Rézinka od pěchoty, Veselá vojna, Mária ze staré myslivny, Láska na konci vesnice), jsou lehké, hravé a vtipné. Postavy spolu vtipkují, děj ubíhá rychle a plynule, mile a čtivě. Hry jsou možná trochu naivní a divákovi je od začátku jasné, jak příběh skončí, ale tato skutečnost není nijak na škodu. Děj je plný překvapení, zajímavých zápletek a jazykových libůstek, které by divák sám nevymyslel, a proto si příběh užívá od začátku do konce.

Autorské hry Adolfa (Anča komediantka, A v tom zámku byla panna a Král muzikantů) se mi už zdají trochu těžkopádné. Vytratila se lehkost a vtip už není tak jasný a čistý jako dříve, ačkoli se o něj autor stále pokouší. Nemám z jeho her ale pocit, že by mu vtipné repliky šly tak říkajíc samy od sebe. Jde jen o můj dojem, ale zdálo se mi, že se do vtipu musel trochu nutit. Některé pasáže na mě působily trochu strojeně a uměle. Je to ale samozřejmě jen můj pocit, který jsem získala při čtení jeho her. Kdybych nezačínala číst hry chronologicky, možná by mě nadchly i poslední tři zmíněné hry. Ve skutečnosti tomu tak ale bohužel nebylo. Prvotiny mě nadchly a skutečně pobavily, poslední tři mě chvílemi spíše trápily, než těšily.

Nechci vynášet závěrečné soudy, uvědomuji si, že jsem měla k dispozici jen zlomek her a vlastně žádnou, kterou by napsal Richard sám, abych měla přehled i o jeho tvorbě. Ale celkový pocit, který jsem měla po prostudování jednotlivých her, mě nutil k dalšímu zamýšlení nad Adolfem jako dramatikem. Možná se v roli dramatika necítil nejlépe a v psaní her pokračoval proto, že se snažil být jako otec. Možná chvíli psal hry na objednávku ochotnických souborů, které veselohry Branaldovského typu vyžadovaly. Faktem zůstává, že napsal pouze tři samostatné hry, než s divadlem na dlouhou dobu skončil. Až mnohem později, v roce 1985, zdramatizoval povídku o herečce Mařence Ziegleové.

V jedné jeho vzpomínkové knize jsem se mezi řádky dočetla, že ho psaní her bavilo. Zároveň ale cítil, že by se jako prozaik mohl více projevit a víc ho tedy lákala tvorba prozaická. Rád sbíral informace, třídil je a na jejich základě potom psal své velké romány. Domnívám se, že se za dramatika ani nepovažoval a že tuhle část svého života ani neviděl jako významnou. Jsou to opět jen mé domněnky, ale faktem zůstává, že se o své dráze autora divadelních her nezmínil ani v jedné své vzpomínkové knize. Myslím si, že v psaní divadelních her viděl jen příležitost, jak trávit čas se svým zbožňovaným otcem. Nejednou totiž Adolf přiznal, že se celý život snažil svému otci podobat.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo představit Adolfa Branalda jako dramatika. O jeho prozaickém díle se všeobecně ví, a pokud někdo od Branalda něco četl, rozhodně to nebyly jeho divadelní hry. Rozhodla jsem se tedy prozkoumat tu část jeho tvorby, která ho provázela v začátcích kariéry a která je běžnému návštěvníkovi městských knihoven vlastně nedostupná.

Jak jsem již psala, všechny dochované hry jsou uloženy pouze v archivu Národní knihovny v Praze. Tahle skutečnost byla další vzrušující součástí při tvorbě práce. Za normálních okolností bych pravděpodobně nikdy neměla potřebu se do Národní knihovny přihlásit a strávit v ní spoustu hodin, které velice rychle utekly. Je škoda, že Branaldovy hry nejsou dostupné i v městských knihovnách, ale kdo bude mít chuť a touhu po poznání jeho her, cestu si k nim jistě najde.

Další důležitou součástí mé práce byly Branaldovy vzpomínkové knihy. Díky nim jsem se dozvěděla spoustu zajímavostí, které jsem se dosud nikde nedočetla. V knize *Stříbrná paruka* jsem měla možnost pohlédnout na Františka Branalda očima jeho syna, který otce velmi miloval, vážil si ho a celý život se mu snažil vyrovnat. Je úsměvné si uvědomit, že Adolf viděl svého otce jako přísného muže, kterého se mnohdy ostýchal o něco požádat nebo ho pohladit. Podobné pocity mají i Adolfovy děti, dcera Karla a syn Richard, kteří vzpomínají na otce jako na muže, který když pracoval, vyžadoval absolutní klid a doma byla nastavena určitá neměnná pravidla, která se musela dodržovat.

Branaldovské hry nejsou složitou záležitostí. Jde o veselohry, které měly za úkol diváka jednoduše pobavit. Nešlo o žádné těžké a filosofické texty, které nutí diváka o hře přemýšlet ještě cestou domů. Branaldové si kladli za úkol svého diváka pobavit, a to se jim zajisté povedlo. Není také vyloučeno, že čím déle se jednotlivé hry hrály, tím více do nich herci vkládali něco ze sebe samých. Věřím, že se mnohdy stal nějaký vtipný přehek, který pro svůj úspěch zůstal i v dalších reprízách. Také si troufám tvrdit, že kdyby se některá hra dostala k ochotnickým souborům dnes, měla by stejný úspěch jako tenkrát.

Ráda bych také zdůraznila, že ačkoli označuji Branaldovské hry za jednoduché a sloužící pouze k pobavení, nijak tím nesnižuji kvality samotných autorů. Právě naopak. V jednotlivých hrách je poznat, jak byli oba muži vzdělaní a jak sršeli vtipem. Báječná je jejich hra s češtinou i s postavami (například již zmíněné postavy Jitrničky a Jelítka).

A například v *Králi muzikantů* můžeme dokonce najít i pětičlenné rozdělení dramatu na expozici (seznámení s postavami), kolizi (za krále muzikantů je omylem pokládán obyčejný obchodník s hudebními nástroji), krizi (kvůli nedorozumění si dívka, která na krále muzikantů čekala celých deset let, vezme jiného muže a král muzikantů plánuje opět odjet se zlomeným srdcem do světa), peripetii (král muzikantů zůstává ve vesnici kvůli mladičce dívce, která ho o to požádala, ale trápí se on i jeho milovaná, která už je manželkou pana starosty) a katastrofu (starosta požádá krále muzikantů, aby odjel, protože ví, že se jeho manželka trápí, neboť svého muzikanta stále miluje. Král muzikantů skutečně odjíždí, přidá se k němu i mladičká dívka, která se do něj zamilovala, a její dědeček, aby mladým v začátcích jejich společného života pomohl). Dokonce se domnívám, že někdy je těžší napsat hru, která má diváka v uspěchané a nejisté době potěšit a pobavit, než napsat aktuální drama, které nutí k zamyšlení.

Je zřejmé, že volba tématu mé diplomové práce nebyla vůbec složitá. Byla jsem si jistá, že chci více prozkoumat dílo autora, který mě nadchnul svým stylem psaní i rozsahem životních a pracovních zkušeností. Bohužel (nebo bohudík?) ani touto prací není veškerá moje zvědavost uspokojena. Zatím přesně nevím, kdy k tomu dojde, ale rozhodně mám v plánu v poznávání autora pokračovat a zajet se podívat do Památníku národního písemnictví, kde objevím poklady.

Jsem velice vděčná, že mi jediná zmínka v přednášce ze současné české literatury otevřela dveře k autorovi, kterého bych jinak sama neobjevila. Zdaleka nemám přečtené všechny Branaldovy knihy, ale budu se k nim stále ráda vracet, protože jeho umělecký rozsah je obrovský a knihy mě zatím vždycky pohladily po duši.

RESUMÉ

This diploma thesis „*Adolf Branald – dramatik*“ focuses on dramatic works of this author and his father. This thesis describe their lifes and dramatics works which they wrote together and is divided into five chapters.

The first chapter is about life of Richard František Branald. Second chapter describes Adolf Branald's life and work. Third chapter describes all dramatic works which are available for readers only in National Library in Prague. The fourth chapter is a detailed analysis of selected dramatic works. The fifth chapter is contemplation about theme „Adolf Branald - playwright or writer?“

SEZNAM LITERATURY

Divadelní hry

BRANALD, Richard a BRANALD, Adolf. *Rézinka od pěchoty*. Praha: Evžen J. Rosendorf, 1932.

BRANALD, Richard a BRANALD, Adolf. *Neptej se, proč tě líbám*. Praha: Evžen J. Rosendorf, 1932.

BRANALD, Richard a BRANALD, Adolf. *Veselá vojna*. Praha: A. Neubert, 1936.

BRANALD, Richard a BRANALD, Adolf. *Márinka ze staré myslivny*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934.

BRANALD, Richard a BRANALD, Adolf. *Láska na konci vesnice*. Praha: Zemědělské knihkupectví A. Neubert, 1934.

BRANALD, Adolf. *Anča komediantka*. Praha: A. Neubert, 1937.

BRANALD, Adolf. *A v tom zámku byla panna*. Praha: A. Neubert, 1937.

BRANALD, Adolf. *Král muzikantů*. Praha: A. Neubert, 1938.

Vzpomínkové prózy

BRANALD, Adolf. *Skříňka s líčidly*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1962.

BRANALD, Adolf. *Děkovačka bez pugétu*. Praha: Agentura V. P. K., 1994. ISBN 80-85622-38-6.